

LAIKAS

"EL TIEMPO"
SEMANARIO LITUANO
Mendoza 2280
Avellaneda, Bs. Aires
1951. XII. 20
IV M. * Nr. 57

SVEIKI SULAUKE ŠV. KALĖDŲ!

JAUKAUS KALĖDŲ DŽIAUGSMO IR LAIMINGŲ (LEMTINGŲ!)
NAUJŲ 1952 METŲ VISIEMS SAVO GARBĖS LEIDĖJAMS, BENDRADARBIAMS, SKAITYTOJAMS IR RĖMĖJAMS LINKI

"LAIKAS"

Nebijokite!

Išganytojas gimė kadaise nuo žemės drebėjimo pasidariusiame uolų urve. Į jį neturtingi Betlejeaus piemenys suvarydavo savo sušalusius gyvulius nuo lietaus ir žie-

aušra nušviečia žemę, pasirinko urvą ir molines edžias savo didybei apreikšti. Kaip aukšta yra žmogaus kilmė ir kaip žemai jis yra puolęs, jeigu Išganytojas, jo jieš-

svetimam tvarte, kaip joks kitas pasaulio būstūnas ar valkata. Taip Jis pradėjo benamio klajūno gyvenimą, niekuomet neturėdamas vietos galvai priglausti. Ir taip pa-baigė — toli nuo namų, vėnimis pakabintas ant gėdos medžio.

Kalėdos mūsų vaikystėje buvo šeimos šventė. Kiekvienas stengėmės praleisti jas namie, savųjų tarpe. Paskui mes netekom namų ir tėvynės. Pasidarėme ištremintais žmonėmis: išeiviais ir tremtiniais. Mūsų likimas pasidarė panašus į Kristaus likimą. Mes pasidarėme žmogaus benamybės liudytojais, žmogaus gyvenimas tėra trumpa kelionė ir niekas čia negali turėti pastovių namų.

"Nebijokite!" — kalbėjo Kalėdų Angelas išsigandusiems piemenims. "Nebijokite!" — kartoja Kalėdų Kristus mums benamiams. Ir jis turi pilną teisę mus paguosti. Jis pats toks buvo žemėje. Toks yra čia ir kiekvienas žmogus, nežiūrint jo žemiškų turtų ir namų.

Kristus atpirko benamį žmogų ir pasuko jo gyvenimo žingsnius prarastųjų namų link. Nušviestas Kalėdų šviesa, žmogaus gyvenimas staiga pasikeitė. Jis pasidarė panašus į pasaką, kurios ilgisi kiekvieno kūdikio širdis. Šitoj pasakoj pasakoj duonos gabalėlis staiga pavirsta Marijos Sūnaus kūnu, o užpylus truputį vandens — atsiveria užrakintos Amžinybės Namų durys; tamsoje ištartas žodis nuostabiai išgydo giliausias sielos žaizdas, o kasdieninio vargo žingsniai į fabriką ir iš fabriko pavirsta nuostabiomis pakopomis į kiekvieną žmogaus vaizduotę pranešančią dieviškosios Pasakos Pili.

Šitos Pasakos negirdi išdidai cinkuoti širdis. Jai praregėti reikia nekaltų kūdikio akių.

Benamiško gyvenimo kūdikiams sako Kalėdų Kūdikis: Nebijokite!

mos vėjų. Prie urvo sienos buvo vargingos iš akmenų ir molio nukrėtos edžios. Į jas ant senų pašaro likučių paguldė Marija dangaus ir žemės Sūnų.

Negalėjo būti didesnio mūsų tuščių turtų pantekininimo. Tas, kuris judina saulę ir žvaigždes ir kurio

kodamas, turėjo nusileisti iš dvasinių aukštybių net prie gyvuliams skirtų edžių...

Ir dar vieng auką padarė mūsų Išganytojas, kuri yra didesnė už kitas. Jis atsisakė to, kas kiekvienam žmogui yra brangiausia. Jis atsisakė namų. Jis gimė pakely ir

Niaukiasi ir žaibuoja

KOREJOS TRAGIKOMEDIJA

Korėjos fronte didelių kautynių nėra, tačiau paskutiniu laiku pagausėjo komunistų lėktuvų. Vis daugiau pasirodo ir raudonųjų bombonešių. Jų amerikiečiai kartais numušo po 10 ir daugiau per dieną. Paliubų derybos Panmunjon kaimelyje šiek tiek pasistūmėjo į priekį. Susitarta dėl 4 km pločio neutraliosios zonos, kuri eis maždaug dabartinio fronto linija. Tačiau atsirado naujų sunkumų dėl karinės kontrolės. Bolševikai pareiškė, kad jie ir paliubų metu toliau stitys karinius aerodromus ir visai nenorėjo įsileisti bet kokios kontrolės komisijos į savo valdomą zoną. Tik paskutiniu laiku sutiko, kad neutralių valstybių karinė komisija kontroliuotų jų valdomą siaurinę Korėją, Kontrolės komisijoj visai neturi būti kariaujančių šalių atstovų. Bet jeigu visos Jungtinės Tautos priklausančios valstybės nesiskaito neutralios, tai tada į komisiją tegalėtų įeiti Sovietų Sąjunga, komunistinė Kinija (kurios, jų supratimu, yra griežtai neutralios), Lenkija ir kitos satelininės valstybės. Nė viena didžiųjų vakarų valstybių komisija neįeity. Kaip toliau narpliosis Korėjos tragikomedija,

iki šiolei komunistams kainavusi daugiau kaip pusantro milijono karių ir sunkiai slėgianti vakarų sąjungininkus, dar sunku pranašauti.

ARTIMIEJI RYTAI DRUMSČIASI

Persijoje greitais žingsniais artėja ekonominė krizė dėl žibalo pramonės sustojimo. Žmonių netikrumas dėl rytojaus auga, o su juo vis labiau didėja komunistų pavojus. Visam krašte jie slaptai organizuoja savo smogiamuosius būrius, kuriuos apginkluoja rusų ginklais, ir ruošiasi patogiu momentu paimti valdžią į savo rankas. Turkija, Persijos kaimynas, išgyvena lemtingo apsisprendimo dienas. Ji kartu su Graikija ir kaimyninėmis arabų valstybėmis yra pakviesta į vakarų sąjungininkų organizuojamą karinę sąjungą šiaurės Atlanto Pakto ribose, tačiau antru kart gavo griežtai įspėjimą sovietų notą, kad Rusija nepakės tokio Turkijos žingsnio ir neleis, kad amerikiečių oro bazės įsikurtų kaimynės teritorijoje. Panašus bruzdėjimas ir nerimas jaučiamas ir Turkijos kaimyne — Sirijoje, kurioje šiomis dienomis vakarų sąjungininkams draugiškas kariuo-

menės štabo viršininkas nuvertė valdžią ir sudarė naują vyriausybę. Dar labiau drumsčiasi Egiptas, kur nuolatiniai susidūrimai tarp anglų kariuomenės ir egiptiečių policijos bei teroristų vis daugiau pareikalauja aukų.

KONFERENCIJOS IR KAS UŽ JŲ

Jungtinių Tautų rūmuose Paryžiuje lapkričio 30 d. prasidėjo slapta Sovietų Sąjungos, JAV-bių, Anglijos ir Prancūzijos konferencija dėl Vokietijos suvienijimo ir nusiginklavimo. Romoje pasibaigė šiaurės Atlanto Pakto valstybių konferencija dėl vakarų Europos kariuomenės ir jos apginklavimo. Vakarų Vokietijos kancleris Dr. K. Adenaueris tarėsi su Churchilliu Londone dėl Vokietijos dalyvavimo vakarų gynyboje. Visų šitų konferencijų centre yra vakarų Europos kariuomenė. Rusai ją nori žūbtū sukliudyti. Ypačiai nori, kad joje nedalyvautų Vokietija. Nors Romos konferencijoje gen. D. Eisenhoweris aiškiai pabrėžė, kad vieninga Europos kariuomenė yra vienintelis kelias į taiką ir saugumą, tačiau atrodo, kad sąjungininkų tarpe vienybės nėra. Anglai nenori dėtis į Europos kariuomenę ir vis atviriau kalba apie betarpinės Amerikos — Anglijos karo sąjungos atnaujinimą,

Mis días de infancia

Mis días de infancia calmamente estrellados en la frecuentación de los lentos paisajes del Sur que libran la segunda vista; mis arrepentimientos sin lágrimas; risas ligeras, pensares de adolescente, dulces recuerdos que el tiempo poco a poco y siempre de más cerca depura y esclarece; y vos, submergente memoria de los seres queridos, de los amigos muertos, de esos — ¡oh errantes! — cuya menor mención nos presta amparo, nos ayuda a vivir, y de aquellos cuya traza apenas uno guarda — ¡oh olvidadizos! — (tú, que me apareciste, erguido, en el sopor de la siesta; tú, o ese Otro que en mi habita y a quien presiento siempre en el hallazgo, y tú, que aún de tanto en tanto me haces señas, suavemente golpeándome en el hombro, cuando menos lo pienso, cuando más lo preciso), y vosotros, voces dispersas, nostálgicas, como sombras siempre del envés; y vosotros, fantasmas del humo y de la tinta que acechaban mis convalecencias sin inquietud, y vosotros, ¡oh vosotros, todavía vosotros, mis ángeles, ordenadores celestes, lámparas de la alta luz, venid, volved a mí, defendedme! No me abandonéis en esta soledad más que interior, mi dura, dura soledad!

Lysandro Z. D. Galtier

(De "LUZ DE PAMPA", ed. Santo y Seña, Buenos Aires 1950)

"La pampa, esa contundente realidad material y geográfica que es tan propia, definida y característicamente argentina, en toda su belleza, su dulzura de vasto cielo, más cielo que tierra, su esplendor deslumbrante y aun abrumador de luz, su áspera soledad, su infinitud desolante, conmovedora, encuentra a su intérprete, hasta hoy el más intenso y cabal, en el autor de LUZ DE PAMPA, Lysandro Z. D. Galtier... Su estilo exhibe un ejemplo de versolibrismo, justo en el docto que de mozo tradujo a Apollinaire y adulto varias obras del lituano Milosz". (EVAR MENDEZ, "Democracia", Bs. Aires).

aplenkiant ir nepriklausomai nuo kitų Vakarų Europos valstybių. Prancūzai, tai jausdami, taip pat labiau linksta iš tarptautinės į tautinės kariuomenės organizavimą, kaip buvo prieš karą. Ypačiai ši nuotaika aiškiai iškyla paskutinėje reikšmingoje gen. De Gaulle kalboje, kurioje jis drįso kritikuoti ne tik Schumano ekonominį planą, bet ir patį Šiaurės Atlanto Pakto ir jo organizuojamą tarptautinę Europos kariuomenę. Todėl net esama gandų, kad Romos konferencija baigėsi nieko konkretaus nenutarus.

Už visų šitų konferencijų ir svyravimų toliau vyksta ginklavimosi lenktynės šiapus ir anapus geležinės uždangos. JAV-bių karo ginklų gamyba šiuo metu yra triskart didesnė negu prieš vienerius metus. Ji vis dar tebeauga. Kiekvieną mėnesį ginklų gamyba greitėja milijardu dolerių. Neatsilieka ir Europa. Anglai pabaigė pirmąjį priešatominį lėktuvnešį 36.000 tonų talpos ir ruošiasi gaminti milžiniškus helikopterius, kurių 33 metrų ilgio malūnsparniai suksis tik 33 kartus per minutę ir galės pakelti sunkiausius tankus ir permesti kariuomenės dalinius nepriklausomai nuo aerodromų, kurie jiems nebus reikalingi.

Nuo Rytų ligi Vakarų politinė pasaulio padangė drumsčiasi, naikiasi ir žaibuoja. Niekas tuo tarpu nežino, kur trenks pirmasis fatališkas perkūnas.

TRUMPAI

- Sovietai turi paruošę parašutistų dalinius Rytų Vokietijoje ir Balkanuose.
- Daugelis "kunigų", kurie perbėga iš anapus geležinės uždangos į vakarus, tikrumoje yra bolševikų agentai, specialiai paruošti nuodoti kunigus. Rusų ortodoksų bažnyčia Bukarešte yra tikras šnipų lizdas. Jai vadovauja "kunigas", baigęs Maskvos špionažo mokyklą.
- Pereitais metais karas su Indokijos komunistais Prancūzijai kainavo 3.000.000.000 dolerių.
- Komunistinė Kinija jau neteko savo turėtų ginklų atsargų, ir Korėjos karas pradėjo per daug kainuoti sovietams. Nekalbant apie lėktuvus, kurių vis daugiau žūsta, vien tik spalio mėnesį komunistams buvo sunaikinta 6.825 autobusai, 715 vagonai, 45 garvežiai, 17 kuro, 7 ginklų ir 9 maisto sandėliai.
- Lenkai su bulgarais gavo naujų sovietinių ginklų. Satelit. kraštuose Sov. Sąjungos pavyzdžiu, kur iš 4 mil. kariuomenės yra 1 mil. saugumo dalinių pagal MKD ir MGB modelį taip pat sudaromi saug. daliniai, kurių pareiga — "užgniaužti branduoly bet kokį sukilimą".

- Pastabos -

● ARGENTINOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ jungia visų pažiūrų lietuvių ir visas jų turimas organizacijas, kaip kokias atskiras plytas, į vieną lietuviybės rūmą. Palaidų plytų krūva niekam nenaudinga, tačiau kai tos plytos esti įmūrijamos į planingą ir gražų pastatą, tada jų vertė ir nauda yra nepalyginama. Kiekvienas anksčiau ar vėliau atvykęs lietuvis turi suprasti išsibirstymo pavojų ir nedelsdamas jungtis į visus apjungiančią lietuvių bendruomenę. Visi už vieną, vienas už visus!

● IR AŠ BŪČIAU NEKITOKS! — Taip man atsakė vienas senas ateivis paklaustas, ką jis mano apie tremtinius. Ir iš tikrųjų: jeigu tremtiniai būtų atvykę 20 metų anksčiau, jie nė kiek nesiskirtų nuo senųjų ateivių. Bet taip pat ir senieji ateiviai — jeigu jie būtų atvykę 20 metų vėliau, kartu su tremtiniais, jie tikrai nieku nebūtų skyręsi nuo tremtinių. Taigi supraskime vieni kitus ir paliaukime naiviai kaltinę bei šnairavę. Paduokime vieni kitiems ranką ir raskime ne tik bendrą kalbą, bet ir bendrą darbą. Neįėjusiuose kalbų, kaip maži vaikai, nes tokių visai nėra. Visi esame vienos tautos broliai ir tokiomis visada turime būti.

● SLAPTI KOMUNISTŲ AGENTAI išėivių tarpe skleidžia nesantįką ir susiskaldymą. Taip jiems įsako naujausios Kominformo instrukcijos. Jos reikalauja, kad kiekvienas žymesnis veikėjas ar išėivių įstaiga tuojau būtų apšmeižta ir sukompromituota. Ypačiai kreipiamas dėmesys į griežiausią komunistų priešą — katalikus. Patriotų tarpe jie turi būti apšaukiami "sektantais", "Vatikano pavidavėliais ir batlaižiais", "tarnaujančiais svetimiesiems ir jų internacionalam" ir t. t. Lygiai tais pačiais žodžiais bolševikai varo kurtinančią propagandą Lietuvoje. Jie žino, kad atitraukę lietuvių nuo katalikų, juos atskirs nuo tvirčiausios prieškomunistinės jėgos visam pasauly. Palikę vieni ir be jokio užnugario, jie jau nebepavojingi. Divide et impera: padalyk ir valdyk — tokia yra komunistų taktika.

Prezidentas Peronas paskelbė naują Penkmečio Planą

Gruodžio 3 d. Argentinos resp. prezidentas gen. Juan Perón paskelbė naują penkmečio planą, kuriam pats asmeniškai vadovaus. Naujasis planas ypačiai atsižvelgęs į tolimesnes provincijas. Visa tauta yra kviečiama bendradarbiauti tiek naujam penkmečio planui sudaryti tiek ir jį vykdyti.

Lietuvių Fronto pareiškimas

LF Nusistatymas P. Lozoraičio Atžvilgiu

Bet p. Lozoraitis pasireiškia ne tik kaip diplomatų atstovas. Diplomatijos šefo titulu jis save pastato vis pirma už diplomatus. Kaip nebuvo paskelbtas tas šefo institucijos dokumentas, taip nebuvo pačių diplomatų paryškintas nei tokios institucijos turinys bei kompetencijos. Galbūt jų akyse tai yra tik pirmus inter pares, ir nieks daugiau. Bet paskelbtieji spaudoje p. Lozoraičio "8 siūlymai" ir pareiškimai kitomis progomis duoda užtenkamo pagrindo teigti, kad p. Lozoraitis šefystės titulu nori sau rezervuoti vyriausybės ir prezidentinės funkcijas, į karius anksčiau buvo pareiškęs savo teises "Kybartų aktais".

Šefystės teisinį pagrindą Vliko Teisių Komisija 1950 m. gruodžio 16 d. taip yra įvertinusi:

—Teisiniu atžvilgiu Lozoraičio 1946 m. liepos 25 d. rašte Vliko Pirmininkui minimoji Urbio 1940 m. birželio 2 d. telegrama Nr. 288, visai nepareinamai nuo jos žodinio turinio, kiek ji būtų norima laikyti teisiniu pagrindu Lietuvos Konstitucijai ir įstatymams nežinomai diplomatijos šefo institucijai įsteigti bei įteisinti, — yra niekinė, jokios teisinės reikšmės neturinti. Tokios institucijos kaip diplomatijos šefas įsteigimas yra Seimo arba Respublikos Prezidento galios sritis.

P. Lozoraičio savęs gretinimas su latvių Zariniu (D. Britanijos Lietuvos, 1951. 9. 7.) yra klaidinantis. Latvijos vyriausybė ministerių kabineto posėdyje 1940 m. gegužės 17 d. formaliai nutarė suteikti Latvijos pasiuntiniui Londone K. Zariniui įgaliojimus ginti Latvijos interesus visuose kraštuose, išskyrus Estiją, Lietuvą, Suomiją, Švediją, Vokietiją ir Sovietų Sąjungą, duoti saistomus nurodymus latvių misijoms, išskyrus aukščiausi suminėtuos kraštus. Tas vyriausybės nutarimas formaliai raštu praneštas. Kas kita su Lozoraičio šefyste. Ministerių Tarybos reikalų vedėjo p. Mašalaičio pareiškimu (Naujienos, 1951. 9. 1.) užsienio reikalų ministras p. Urbys "pasitaręs su kitais vyriausybės nariais", paskyręs p. Lozoraitį diplomatijos šefu, apie tą paskyrimą pasiuntiniams pranešta telegrama. Tai gi nebuvo kompetentingo organo nutarimo. Nebuvo tinkamo pavedimo.

Lygiai klaidinančios yra p. Lozoraičio alijuzijos, kad tuometinė Lietuvos padėtis nelėidusi normaliu keliu į šefystės sutvarkytį. Kaip žinome, po birželio 2 d. (Urbio telegramos data) iki birželio 15 d. Lietuvos vyriausybė veikė normaliai ir šefo instituciją turėjo galimumą įteisinti. Bet to nebuvo padaryta.

Todėl, nereikalaudami formalinės diplomatinių atstovų subordinacijos Vlikui juo labiau negalime sutikti, kad diplomatiniai bei konsulariniai atstovai būtų subordinuoti p. S. Lozoraičiui "diplomatijos šefo" titulu.

Kaip pats p. Lozoraitis savo padėtį supranta, rodo faktai.

Jau po pasitarimų su Vliko delegacija p. Lozoraitis vienam vokiečių laikraščiui ("Abendzeitung" Nr. 250, 1951. 10. 29, Muenchen) duotame pasikalbėjime dalykus taip pristatė, kad korespondentas buvo įgalintas jį apibūdinti:

— Der schlanke dunkelhaarige Diplomat, der zur Zeit in einer Art von "Exilregierung" die Interessen aller nicht-kommunistischen Litauer wahrnimmt". Šis pareiškimas duoda kad ir netiesioginę aiškinančią prasmę p. Lozoraičio ir Vliko delegacijos neaiškiam susitarimo tekstui.

Siekimuose -reikštis su vyriausybės misia arba "Kybartų akty" funkcijomis p. Lozoraitis atsiremia ne į Vliką, su kuriuo savo laiku buvo sutaręs bendradarbiauti, bet į vieną grupę, konkrečiai į žmones, pasireiškusių tremtyje kaip L. Rezistencinė Sentarvė ir kt. vardais, kurių veikloje jis aktyviai dalyvauja. Netgi vykdamas į pasitarimus su Vliko delegacija p. Lozoraitis pirma turėjo konferenciją su tos grupės žmonėmis (pp. Kuzminsku, Zymantu, Masiuliu, Zilinsku) Paryžiuje. Konferencija ne su diplomatais, bet su viena politine grupe.

I pasitarimus su Vliko delegacija atsivežė taip pat asmenį, kuris reikėsi pasitarimuose ne kaip diplomatu, bet kaip tos grupės atstovas. O ir pats p. Lozoraitis šios grupės interesus labiausiai išskyrė iš visų ir juos specialiai globojo.

Jeigu p. Lozoraitis reikiams trims "pavidalais": (a) kaip diplomatų patikėtinis, (b) kaip diplomatijos šefas su kybartinėmis ministerio pirmininko ir prezidento pareigais einančio funkcijo-

mis, (c) kaip vienos grupės atstovas, — tai Lietuvos išlaisvinimo darbe jis mums rūpėjo tik pirmuoju atžvilgiu ir kaip su tokiu mes tegalime bendradarbiauti. Mes norėjom natūralaus ir organiško bendradarbiavimo, įeinant p. Lozoraičiui į Vykdomąją Tarybą. Joje, vadovaudamas užsienio reikalų tarnybai, jis būtų galėjęs organiškaai sujungti Vliką ir diplomatinis astovus savo realiu darbu ir savo asmeniu.

P. Lozoraitis turėjo savo argumentą neiti į VT. Esą, įeidamas į VT, jis subordinuotųsi nepripažintam organui. Subordinacijos ir statuso netekimo baimė bent mūsų neįtikina. Jei, įeidamas į VT

REIKŠMINGAS ALT SUVAŽIAVIMAS NEW YORKE. 302.000 DOLERIŲ LIETUVOS LAISVINIMUI

Lapkričio 16—17 dd. Roosevelt viešbuty New Yorke įvyko Amerikos Lietuvių Tarybos (ALT) suvažiavimas, dalyvaujant vysk. V. Brizgiui, Vliko Vykdomosios Tarybos vicepirmin. prof. J. Kaminskiui, Laisvosios Europos Patariamosios Lietuvių Grupės nariams, Lietuvos Pasiuntiniui Washington. p. P. Zadeikiui, Lietuvos Gen. Konsului New Yorke p. J. Budriui ir kt. Metinėje apykaltoje paaiškėjo, kad be daugelio kontrečių Lietuvos laisvinimo darbų pereinamais metais buvo prarastas Laisvės Lėšų Mobilizacijos Vajus, kuris deka metų tik 40%. Per praėjusius metus Informacijos Centri New Yorke išlaikyti skirta 12.000 dolerių ir Vlikui 10.000 dolerių. Vliko sąskaitoje dar yra 15.000 dolerių. Vykdomojo Komiteto raštinės reikalams išleista 3766 doleriai. Per visą kelerių metų savo veiklą ALT yra sukėlus Lietuvos laisvinimo reikalams 302.362 dolerius. Suvažiavimas nutaria pagyventi aukų rinkimą, išplečiant jį ir už įvairių parengimų ribų, kaip nuolatinį solidarumo įnašą, ir kur galima kreiptis ir į vietinius, nes lietuvių

PAGALIAU ĮSIKURĖ AMERIKOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ

Lapkričio 18 d. New Yorke pagaliau įsikūrė Jungtinių Amerikos Valstybių Lietuvių Bendruomenė. Pradėta iškilmingomis pamaldomis Apiešikimo papapijos bažnyčioje Brooklyne, kurias atlaikė vysk. V. Brizgys. 14 val. Statler viešbučio patalpose įvyko iškilmingas aktas. Įnešus Amerikos ir Lietuvos vėliavas, Žilėvičiaus jungtinis choras sugiedojo Amerikos ir Lietuvos himnus. Pagerbant visus mirusius kovotojus dėl lietuviybės ir Lietuvos laisvės, jungtinis Žilėvičiaus choras, po trumpos atidarnosios kalbos, sugiedojo jau antruoju himnu virtusią "Marija, Marija".

Po Vliko atstovo prof. Kaminsko žodžio, Sako diriguojamas jungtinis choras sudainavo "Pabuskim iš miego". Po dainos Amerikoj gimusi ir augusi lietuviškaitė p. L. Matulionytė perskaitė Jungtinių Amerikos Valstybių Lietuvių Bendruomenės Akta (tekstą žiūr. skyrium),

JUNGTINIŲ AMERIKOS VALSTYBIŲ LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS AKTAS

Tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt pirmaisiais nuo Kristaus gimimo, septyni šimtai pirmaisiais nuo Lietuvos krikšto, šimtas septyniadešimt šeštaisiais nuo Jungt. Amerikos Valstybių nepriklausomybės paskelbimo, trisdešimt ketvirtaisiais nuo Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo, dvyliktaisiais Lietuvos okupacijos ir vienuoliktaisiais Lietuvos Tautos genocido metais.

Jungtinių Amerikos Valstybių lietuviams.

DZIAUGDAMIES žmonišku ir laisvu gyvenimu šiame krašte ir, kaip lietuviai ir lietuvių kilmės amerikiečiai,

NORĖDAMI:

a) aktyviai dalyvauti Jungtinių Amerikos Valstybių gyvenime ir išjungti j

100 MILIJONŲ DOLERIŲ PAVERGTSIEMS LAISVINTI

Neseniai JAV-bių Kongresas priėmė įstatymą, kuriuo JAV-bės "suteikia ne daugiau kaip 100.000.000 dolerių bet kuriems parinktiems asmenims, kurie TE-BEGYVENA arba yra pabėgę iš Sovietų Sąjungos, Lenkijos, Čekoslovakijos, Vengrijos, Rumunijos, Bulgarijos, Albanijos, LIETUVOS, Latvijos ir Estijos arba komunistų dominuojamos ar okupuotos Vokietijos ir Austrijos dalies, organizuotis į karinius vienetus, kurie remtu Atlanto Pakto Organizaciją ar KITIEMS TIKSLAMS, kada Jungtinių Amerikos Valstybių prezidentas nuspręs

sudėtį, asmuo tuo pačiu nustotų diplomatinio statuso, tai, mūsų supratimu p. Lozoraičiui tas pavojus negresia: prie vyriausybės, prie kurios jis buvo akredituotas, to diplomatinio statuso p. Lozoraitis jau seniai neturi, o jei būtų turėjęs, tai jau, nuo 1946 m. lapkričio 12 d. iki 1947 m. vasario 7 d. būdamas Vykdomosios Tarybos nariu, būtų jo netekęs. Nenorui dabar įeiti į TV įtikinamais argumentais: išsaugoti "Kybartų akty" titulą. Bet čia jau antrasis p. Lozoraičio reiškimosi "pavidalas". Ogi Lietuvos laisvinimo darbe p. Lozoraitis nei savo, antruoju, nei trečiuoju "pavidalu" mūsų nedomina. Nuo šių p. Lozoraičio "pavidalų" mes norime atsiritoti ir todėl siekiame aiškumo susitarime.

LIETUVIŲ FRONTO ATSTOVYBĖ TREMTYJE

1951 m. lapkričio 5 d.

laisvės kova yra svarbi visiems kaip kova prieš pasaulinį priešą — komunizma.

Suvažiavimo dalyviai vieningai pasisakė už Jungtinių Valstybių Lietuvių Bendruomenę, kuri rūpinsis lietuvių kultūros ugdymu ir lietuviybės palaikymu ir apskritai lietuvių švietimo reikalais, ALTui paliekant dirbti politinį Lietuvos laisvinimo darbą, BALFui — šalpos sritį ir nepaliekiant kitų lietuvių organizacijų, ar jos bus kultūrinio, politinio, ar ekonominio pobūdžio.

Baigdama savo metinį suvažiavimą, Amerikos Lietuvių Taryba tiesiog iš posėdžių salės Roosevelt viešbutyje per Amerikos Balsą perdavė kenčiančiam ir kovojančiam Lietuvai "broliško solidarumo ir vienybės pareiškimą ir jų nepalaužiamą ryžtingumą užtikrinimą visomis jų galioje esančiomis priemonėmis veiksmingai bendradarbiauti visų laisvojo pasaulio lietuvių Lietuvos laisvinimo pastangoms, lygiai ir Lietuvos išsivertę įsitikinimą, kad Lietuvos išsivertimo valanda artėja. Vardan tos Lietuvos vienybė tezydi!"

po kurio Sako diriguojamas jungtinis choras užtraukė pasaulio lietuvių giesmę — "Lietuviais esame mes gimę".

Sekė min. P. Zadeikiui, ALT pirmininko, BALF pirmjniko, Patariamosios Lietuvių Grupės prie Laisvosios Europos pirmininko ir vysk. V. Brizgio sveikinamosios kalbos. Po sveikinimų pertraukus metu iškilmingojo akto dalyviai pasirašė JAV-bių Lietuvių Bendruomenės Akta ir buvo renkamos bendruomenės organizaciniais reikalams aukos (surinkta 700 dolerių). Po pertraukos sekė meninė dalis, kurią išpildė aktorius S. Plika, dainininkė V. Jonuškaitė ir pianistas Mrozinskis. Susirinkusiems vieningai priėmus V. Vaitiekūno pateiktas rezoliucijas, Amerikos Lietuvių Bendruomenės diena buvo užbaigta Sako diriguojamam jungtiniam chorui sugiedojus "Kur bėga šėsupė".

jų kovą prieš internacionalinį komunizmą;

b) veikliai prie to gyvenimo prisidėti savo kultūrinėmis ir tautinėmis savybėmis bei lietuviškaisiais papročiais;

c) bičiuliškai palaikyti giminingumo simpatijas su lietuviams už Jungtinių Amerikos Valstybių ribų ir

d) pareigingai remti Lietuvos laisvinimo kovą ir Lietuvių Tautos gelbėjimo pastangas.

NUOŠIRDŽIAI išreiškia savo tautinį solidarumą Jungtinių Amerikos Valstybių Lietuvių Bendruomenėje.

Surašytas New Yorke, N. Y., tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt pirmųjų metų lapkričio aštuonioliktąją dieną.

jog tai yra reikalinga Atlanto Pakto ir Jungtinių Valstybių saugumui". Šie pinigai reikiama išdalinti pavesta prezidento H. Trumano asmeniniam patarėjui A. Harrimanui. Išidėmetini yra žodžiai "TEBEGYVENA" ir "KITIEMS TIKSLAMS". Jie reiškia, kad pinigai gali būti siunčiami ir Lietuvos partizanams, kurie tebegyvena anapus geležinės uždangos. Šis įstatymas bolševikams padarė spugosius atombombės įspūdį ir jie tuojuo pasuntė į Washingtoną griežtą protesto notą, kuri, žinoma, buvo taip pat greitai ir griežtai atmesta.

Lietuviai visam pasauliui

MIRĖ GEN. PRANAS TAMASAUSKAS

Lapkričio 22 d. širdies liga mirė Lietuvos kariuomenės kūrėjas generolas Pranas Tamašauskas, kuris prieš pusę metų buvo atvykęs iš tremties ir gyveno šv. Onos prieglaudoje Los Angeles, Kalifornijoje. Palaidotas lapkričio 28 d. Los Angeles Kalvarijos kapuose.

SUDARYTA JAV BENDRUOMENĖS VALDYBA

Lapkričio 18 d. oficialiai gimusios JAV-bių lietuvių bendruomenės New Yorke sudaryta laikinoji centro valdyba, į kurią įeina: pirm. — prel. J. Balkūnas, vicepirm. — Kaz. Žalkauskas, sekret. — Saulaitis, išd. — Chase — Cekanauškas (Hartford, Conn.), nariai: Kazys Kleiva, dr. Vileišis, A. Lapinskas ir J. Vilkaitis.

PROF. BRAZAITIS Į JAV

Lietuvių Fronto atstovas Vlike ir Vykdomosios Tarybos Užsienio reikalų Tarnybos valdytojas prof. Juozas Brazaitis su šeima jau perėjo visus emigracinius formalumus Rastatte ir gruodžio pabaigoje išvyksta į JAV-bes įkurdinti savo šeimą. Vasario pabaigoje ar kovo viduryje prof. J. Brazaitis grįš į Europą tęsti kovą dėl Lietuvos laisvės.

LIETUVIŲ TREMTINIŲ VAIKŲ NAMAI

Lietuvių Vasario 16 gimnazijos mokinių bendrabutis Diepholze praplečiamas. Į jį bus priimami ir pradžios mokyklos vaikai, kurių tėvai yra arba ligonys, arba dėl kitos kurios priežasties neišgali leisti savo vaikus į mokslo. Viso pasaulio lietuvių neuzmiršta ir savo nualatinėmis aukomis globoja ir išlaiko šią vienintelę grynai lietuvišką aukštesniojo mokslo įstaigą.

Kun. Antanas Kardauskas iš Čilės sostinės Santiago persikėlė pas savo brolių kun. Joną Kardauską, buv. Vilkauskio kleboną, į jūros kurortą Viña del Mar. Kartu tenai apsigyveno ir juodvieji sesuo Marija Kardauskaitė.

60.000 dolerių buvo įteikta šv. Kazimiero Seserų statomai mergaičių

akademijai Chicagoje. Pinigai buvo gauti iš futbolo rungtynių tarpe De La Salle ir St. Rita aukštesniųjų mokyklų rinktinė. Rungtynių žiūrėjo daugiau kaip 6.000 žmonių.

Sao Paulo mieste susikūrė Tautos Fondo komitetas: pirm. kun. P. Ragažinskas, vicep. inž. Z. Bačelis, sekret. A. Žibas, išd. K. Ausenka, nariai St. Remenčius ir J. Januškis.

Lituanistikos Institutas Brooklyne jau veikia. Buvusieji Vilniaus ir Kauno universitetų profesoriai skaito paskaitas lietuvių kalbos, literatūros ir Lietuvos istorijos.

Marianopolio Kolegijoj lietuvių šįmet jau yra dukart daugiau kaip pernai.

J. Smetona, buv. Lietuvos prezidento sūnus, išlaikė egzaminus ir Clevelande atidarė advokato biurą.

Prof. K. Pakštas po Vidurio Europos Federacijos konferencijos Londone ruošiasi aplankyti Vid. Europos Federacijos klubus Paryžiuje ir Vak. Vokietijoje. Projektuojama būsimosios federacinės valstybės konstitucija, kuriai be Lietuvos dar priklausytų 155 milijonai vidurinės Europos gyventojų.

Dar šiais metais ruošiamasi išleisti Vliko laikraštį.

Europos Sąjūdžio konferencija Londone šaukiama sausio 21—24 dienomis. Oficialiais Lietuvos atstovais į konferenciją siunčiami min. Balutis, dr. Bačkis ir prof. J. Brazaitis.

Europos Tarybos Sesija Strasburge prasidėjo lapkričio 26 d. Lietuvą tenai atstovavo Vykdomosios Tarybos vardu dr. Bačkis ir prof. J. Baltrušaitis, o kun. Krivickas — korespondento titulu.

Pfullingene buvo Baltų biuro posėdis, kuriame dalyvavo prof. J. Brazaitis, Lietuvių taut. Tarybos užsienio reikalų tarnybos tvarkytojas Liepinis ir estų Tarybos Vokietijoje pirm. pulk. Jakobsen.

Grapienė Tiškevičienė, iš Palangos Tiškevičių, mirė Montrealyje lapkričio 15 d. sūnaus namuose. Jos sūnus Vytautas yra lančes Vytauto Didžiojo universitetą Kaune ir gerai kalba lietuviškai.

Nuodai ir ginklai IŠ PASKUTINIO KARO PASLAPČIŲ

1944 metų rugsėjo 26 naktį trys vyrai parašutais nusileido į Monte Mottarone, arti Orta ežero krantų Italijos Alpeose. Tai buvo prieš žemę, nes vokiečiai dar kovoję prieš aliantus 160 km į pietus.

Prieš užnugary nusileidusieji vyrai buvo amerikiečiai. Majoras William V. Holohan, 40 metų amžiaus, geras ir lėtas vyras, nevedęs, buvęs advokatas. Leitenantas Aldo Icardi, 23 metų, buvęs teisių studentas, gimęs J. A. Valstybėse, bet jo tėvai buvo italai ir kilę kaip tik iš tos srities, į kurią dabar jie nusileido. Paskarininkis Carl Lo Dolce, 23 metų, radio operatorius.

Jų uždavins buvo prižiūrėti aliantų parašutais nuleidžiamų ginklų dalinimą partizanams, kurie užnugary kovoję prieš vokiečius. Mat, aliantų vadovybė su pagrindu įtarė, kad komunistų partizanų grupės ginklus naudojo prieš partizanus nekomunistus, o ne prieš vokiečius. Buvo taip pat žinoma, kad jie slėpė ginklus, kad po karo galėtų juos panaudoti Italijos nekomunistinei vyriausybei nuvertinti.

Icardi ir LoDolce itališkai kalbėjo gerai. Holohan nemokėjo nė vieno žodžio. Icardi ir LoDolce šoko su vietinėmis mergaitėmis, kad "sumedžiotų daugiau žinių", bet Holohan į tą susibroliavimą žiūrėjo kreivai. Apsirengęs, kaip kaimietis, Icardi daugelį valandų kelio vokiečių sunkvežimiais, krėsdamas su vokiečių kareiviais juokus. Holohan tokios drašos nepagyry. Nuomonių išsikyrimas, kurį sukėlė šitos smulkmenos, dar padidėjo, kai Holohan įsakė neduoti daugiau ginklų komunistams, kurių viršininkas buvo tūlas "kapitonas Ciro". Toks Holohano patvarkymas iššaukė "kapitono Ciro" pyktį, kuriam visai nerūpėjo kovoti prieš vokiečius, o tik paruošti komunistus pokarinės Italijos tvarkymui.

Icardi, visai nesidomėdamas politika, norėjo bendradarbiauti su tos srities stipriausiu kovos vienetu — komunistais. Kai išgirdo, kad "Ciro" daugiau negaus parašutais nuleistų ginklų, jis pakakė: "Turėtume nusikratyti šituo mergvaikiu" (Holohan).

Tų pačių metų gruodžio mėn. Holohan

pražuvo. Icardi ir LoDolce pranešė per radio, kad majoras Holohan žuvo vokiečių puolimo ant jų būstinės metu. Po to komunistai gavo labai daug ginklų, kurie, prašant Icardi, buvo nuleisti parašutais. Kai amerikiečiai užėmė tą vietovę, pradėjo tirti Holohan mirties priežastis, bet be pasėkų.

Neseniai paaiškėjo, kad majoras Holohan buvo komunistų nužudytas. Jo kūnas buvo rastas ežere ir parvežtas į JAV-bes palaidoti.

Po ilgų tyrinėjimų sudarytame kaltinamajame akte teigiama, kad 1944 m. gruodžio 6 d. majorui Holohan buvo paduota užnuodyta sriuba. Pasijutęs blogai, majoras nuėjo į savo kambarį. Jį pasekė Icardi ir LoDolce. Bijodamas, kad majoras gali nenumirti ir išdavimas paaiškėti, LoDolce paleido apnuodytajam du šūvių į galvą. Lavonas buvo įkištas į maišą ir naktia įmestas į Orta ežerą.

Italijos valdžia pranešė, kad tame nusikaltime dalyvavę italai komunistai bus teisiami. Ji taip pat paprašė, kad JAV-bės išduotų Icardi ir LoDolce Italijos teismui.

Ši brutali komunistų afera — o tokių buvo ne viena — paaiškina, iš kur Italijos ir Prancūzijos komunistai turi išstius slaptus sandėlius ginklų, taip kad tų kraštų policija per visą eilę metų dar nespėjo jų bent didesnę dalies surankioti.

Bolševikinis Teisingumas

Bulgarijoj Sofijos teismas tris piliečius nuteisė mirti, o kitus tris "išdavikus" — ilgametėmis bausmėmis. Rusijoj Stalingrado apylinkėj trys kaltinamieji nuteisti mirti už Amerikos Balso klausymą. "Liaudies laikraštis" Pekine paskelbė, kad Kinų sostinėj vėl įvykdyta egzekucija 237 "kontrevoliuciniams". Kantone po "viešo teismo" buvo viešai sušaudyti 41 kinas. Keli šimtai nubausti kalėjimu. Vak. Vokietijoj Halės mieste buvo nubausti nuo 10 iki 15 metų kalėjimo 15 studentų už Vak. Vokietijos laikraščių skaitymą. Toks jau mat yra bolševikų teisingumas.

Kodėl mes sukilom prieš 25 metus?

Rašo ATS. GEN. V. GRIGALŪNAS GLOVACKIS

REIKSMINGA SUKAKTIS

Šių metų gruodžio 17 d. sukanka lygiai 25 metai nuo visuotinio sukilimo Lietuvoje, kuriuo buvo nuversta aiškiai prokomunistiška "liaudies fronto" vyriausybė ir bolševizmo pavojus bent trylikai metų nustumtas tolyn. Be lašo kraujo praliejimo buvo priverstas atsistatinti liaudininkas prez. dr. K. Grinius ir visas liaudies fronto ministrų kabinetas su p. Sleževičium prisky.

1926 m. liaudininkams ir jų satelitams laimėjus seimo rinkimus ir birželio pradžioje paėmus valdžią į savo rankas, pulk. K. Škirpa, kaip artimas min. pirm. p. Sleževičiaus draugas ir uolus liaudininkas, buvo paskirtas kariuomenės štabo viršininku. Kaip liaudininkų partijos seimo narys ir štabo viršininkas, jis kariuomenėje reiškė faktinai daugiau už tuometinį krašto apsaugos ministrą, rodos, majorą Papečkį. Kaip toks, pulk. K. Škirpa buvo atkakliausias tuo sukilimo priešas. Todėl aš, pasiskaitęs jo straipsnį, tilpusį "LAIKO" š. m. 49 — 50 nr. apie lietuvių tautos sukilimą prieš bolševikinę okupaciją 1941 metais ("Kodėl mes sukilom?"), labai stebėjausi jo gražiomis mintimis ir pats panorau bent trumpai pasisakyti, kodėl mes sukilom 1926 metais prieš tu paties pulk. K. Škirpos palaikomą liaudies fronto probolševikišką vyriausybę.

Apie 1926 m. gruodžio 17 d. sukilimą savu laiku buvo plačiai rašyta Lietuvos ir užsienio spaudoje. Jis yra patekęs ir į prancūzų enciklopediją "Larousse du XX-e siècle" 1931 m. laidoje (IV—484). Panašių sukilimų, kada be šūvio ir be auku, tyliai ir ramiai buvo pasiektas sukilimo tikslas, Lietuvoje yra buvę 3. Pirmas įvyko 1918 m. gruodžio mėnesį. Sukilo tuometinė savanorių karininkija prieš prof. A. Voldemaro vyriausybę ir prie jos prisilpukusius rusus. Sukilėlių pusėje tada veikliai pasireiškė ir pulk. K. Škirpa. Antrasis įvyko 1919 m. gegužės 4 d. Sukilo Kauno igulos savanoriai, kurie norėjo išlaisvinti mane ir vėžinti 2-jo pėst. pulko vado vieton. Trečiasis visuotinis ir pats reikšmingiausias sukilimas įvyko 1926 m. gruodžio 17 d., kuriame pulk. K. Škirpa buvo pagrindinis sukilimo priešas.

KODĖL MES SUKILOM?

Kai liaudies fronto vyriausybė smarkiai pasuko Maskvos link: kada raudonieji liaudies frontiečiai laisvai pradėjo karinius pratimus Radvilišky. Šiauliuose, Raseiniuose ir kitur; kada raudonos vėliavos vis dažniau rodėsi Kauno gatvėse ir akiplėšiški raudonieji demonstrantai iš praėivių reikalavo nušauti kepurės prieš raudoną Kremliaus satrapu vėliava; kai garbingam seneliui gen. Bulotai raudonieji viešai gatvėje numušė nuo galvos kepurę, o Kauno policijos rezervas pradėjo kapoti katalikišką ir tautiškią Lietuvos studentiją ir lauzyt neliečiamą universiteto autonomiją; kada liaudies fronto vy-

riausybės ministrų pirmininkas p. Sleževičius, vos paėmęs valdžią, neiškiais tikslais tuojau nusiskubino į Maskvą gauti instrukcijų ir kada respublikos prezidentas dr. K. Grinius Zaliamo Kalne pas rusų šventiką vedė svetimą žmoną burliokę. — tada visa patriotinė visuomenė aiškiai pamatė, kaip pavojingose rankose atsidūrė jaunutės ir dar nesuspėjusios susiprėti Lietuvos vairs ir likimas.

Ilgai nedelsiant, buvo sudarytas slap-tas gelbėjimo komitetas. Susitaręs su majoru Tomkum ir kap. Klimaičiu, išleidu aliarmuojantį savaitraštį "Tautos Valia", kurio tikslas buvo paruošti visuomenę sukilti. "Lietuvos Žinios" (liaudies fronto oficiozas), "Lietuva" (vyriausybės oficiozas), "Socialdemokratas" ir itin kitataučių spauda piestu stojo prieš "Tautos Valią", reikalau-dami jai užtaupti burną, kas ir buvo vyriausybės padaryta 1926 m. gruodžio pradžioje. "Tautos Valios" 8-asis numeris buvo iškilmingai nugabentas tre-čiejon Kauno policijos nuovadon, aš — jos redaktorius ir leidėjas — uždarytas Kauno sunkiųjų darbų kalėjime. Deja neilgam, nes jau gruodžio 16 — 17 d. naktį žarvučio ir tanko buvau iš kalėjimo perkeltas kaip sukilimo komendan-tas Kauno komendantūron.

Iš pirmojo momento visa kariuomenė ir policija perėjo sukilėlių pusėn, tik vienas pulk. K. Škirpa šoko gelbėti griu-vančią vyriausybę. Sukėlęs karo policiją, skubėjo laisvinti vyriausiąjį kariuomenės štabą, kuris jau buvo sukilėlių užimtas. Tačiau karo policija jau buvo spėjus nuginkluoti ir suvaryti į Komendantūros kiemą 2 pėst. pulko batalionas. Kai aš pats paaiškinau, kas darosi ir kodėl, karo policija perėjo sukilėlių pu-sėn. atgavo savo ginklus ir ištikimai vykdė mano duodamus įsakymus. Paty-ręs, kad jo sukeltoji karo policija jau perimta ir kad aš jau ne kalėjime, o Kau-no komendantūroje, pulk. K. Škirpa dū-mė į Marijampolę, norėdamas tenai su-kelti 9-ąjį pėst. pulką. Tačiau mano įsakymu buvo sulaukytas Garliavoje ir atgabentas į Vyriausiąjį Štabą, kur bu-vo internuotas kartu su kitais vyriausy-bės nariais.

TIKRIEJI SUKILIMO VADAI

Iš gen. T. Daukanto "LAIKO" 53 nr. paskelbto straipsnio "Paskutinė tvirtovė" (infiltrantas Pankratovas) gali susidaryti klaidingas įspūdis apie tikro-uisis sukilimo vadus. Iš gen. Daukanto palikto raštelio ("Palaukite, kol aš su-grįšiu") atrodytų, kad jis pats griežė pirmuoju smuiku. Tačiau tikrai ne, nes kaip tik jam nesant Kaune ir nežinant sukilimas buvo įvykdytas be jo, ir jis iš tolimos provincijos į Kauną tesugrįžo gruodžio 21 d. Man atrodo, kad to "ne-paklausymo" priežastis buvo ta, kad tada dar ne visi karininkai ir sukilimo vadai gen. T. Daukanto pilnai pasitikė-jo. Mat, gen. T. Daukantas buvo grįžęs į Lietuvą jau po visų nepriklausomybės

kovų kaip buvęs caro Jūrų Generalinio Štabo karininkas. Į tokią vietą galėda-vo patekti tik šimtaprocentiniai rusai ir jokiū būdu ne katalikai ar tokie, ku-rių bent žmonos būdavo katalikės. Gal kaip tik todėl visi tie Zaicovai ir kiti infiltrantai nesikrepdavo į jokių parei-gūnų lietuvių ar net tikrą rusą, kaip gen. Zenkavičių, pulk. Smorigą ir kitus, bet veikiau į gen. T. Daukanta.

Nei pulk. Šarauškas, nei Gudynas ne-buvo tie, nuo kurių priklausė sukilimas, Nors jie ir dalyvavo sukilime, bet jie savo vadovybėje neturėjo jokių ginkluo-tų jėgų, o sukilimui praversti pirmiausia reikia turėti kumštį — smogiamąją jė-gą. Pvz. man, kaip sukilimo pastatytam Kauno komendantui, nepakako 2-jo pėst. pulko bataliono ir pasidavusios karo po-licijos visiems uždaviniais įvykdyti. Teko kreiptis prie savo bičiulių studentų ateitininkų, nes ir pats tuo metu buvau V. D. Universiteto studentu ateitininku. Todėl ir tikraisiais sukilimo vadais bu-vo tie, kurių žinioje buvo kumštis ir ku-rie turėjo visišką valdinių pasitikėjimą. Sukilimo tiesioginiai vadai iš kariškių buvo pulk. Petraitis, 2-jo pėst pulko va-das, ir pulk. Mačiūka iš aviacijos. Gen. Plechavičius buvo pakviestas diktato-riaus pareigoms ligi kolei nebus išrink-tas naujas prezidentas ir sudaryta vy-riausybė. Jis tebuvo primus inter pares, kaip ir aš kad buvau Kauno miesto kom-mentantu. Gen. Plechavičius pasiliko sau tik provinciją ir kariuomenę. Du vy-riausieji sukilimo organizatoriai ir va-dai buvo prel. M. Krupavičius ir A. Sme-tona, visi gi kiti buvo tik vykdytojai. Sveikindami vienas kitą dėl pasiseku-sio perversmo, M. Krupavičius su A. Smetona nuoširdžiai pasibučiavo, ir tik dėl savo kuklumo M. Krupavičius nesu-tiko užimti resp. prezidento posto, už-leisdamas jį A. Smetonai.

BAIGIAMOSIOS PASTABOS

Liaudininkų spauda anksčiau ir dabar dangstydama "nepartiskumu", kaip į-mandama juodina sau nepatogų 1926 m. sukilimą, bet beveik priskiria liau-dininkų nuopelnui 1941 metų sukilimą. Tačiau istorija atrinks pelus nuo grūdų ir aiškiai parodys, kad abiejų tautos su-kilimų prieš Kremliaus užmačias pry-šakyje stovėjo katalikai. Tie patys ka-talikai ir šiandie daugiausia neša partizano dalią tėvynės miškuose. Pasieku-sios laisvajį pasaulį žinios liudija, kad partizanų vadai į savo eiles beveik ne-priima kitokių, kaip religingų vyrų. Tie gi, kurie jau paliko katalikiškąjį tautos kaminą ir, prisimetę prie svetimų in-ternacionalų, drįsta katalikiškąją tau-tos daugumą pravardžiuoti "sektantais" ir kitais bolševikų vartojamais termi-nais, tegu geriau prisimena savo netoli-mą praėitį ir liaujasi katalikiškąją tau-tos daugumą vedę iš kantrybės. Iš Sau-lių retai pasidarau Pauliai. Arba geros valios bendradarbiavimas, arba — šalin suptas rankas nuo švento Lietuvos va-davimo darbo!

IS BAZNYČIOS: Laisvosios Lietuvos prisiminimas...

OKUPUOTOJE LIETUVOJE PASKUTINĖS ŽINIOS ŠI LIETUVOS. PASAKOJA PABĖGUSIEJI Į ŠVEDIJĄ

● Kaip yra su partizanais? — Viešai apie juos nieks nekalba. Jeigu per kiemo kiemą perėjo partizanas ar šiaip įtartinas nepažįstamas žmogus — greisia išvežimas. Tačiau visi žino, kad partizanai veikia ir kad jie turi savo ryšinių net vadinamųjų "stribų" tarpe. Stribais vadinami tie parsidavėliai, kurie stoja į specialias kuopas partizanams gaudyti. Stojantieji į "istrebite-lių" dalinius pasirašo rašta, kad akiai klausys partijos, bus "liaudies gynėjais nuo politinių banditų" ir, jei reikės, suims net savo tėvą ir motiną. Gaudami tik po 400 rubių į mėnesį, jie plėšikauja ir terorizuoja gyventojus. Partizanai jų eiles jau gerokai praretino. Pastebėtina, kad nukautų partizanų kūnai jau netysoja ištisomis dienomis viešose vietose, bet dingsta be žinios.

Paskutiniu metu partizanams ypačiai trūksta ginklų ir labai sunku yra jų gauti. Visuose gi apskričių miestuose ir miesteliuose, dabar vadinamuose rajonais, knibždėte knibžda istribitelių, enkavedistų ir milicijos, kurių vietos rusai vadina "lazurkininkais".

● Ar žmonės laukia karo? — Labai. Juk jei taip truks dar keleta metų, padėtis tėvynėje bus be galo liūdna ir iš lietuvių tautos maža kas beliks. Apie karą, kuris juos išvaduotų iš vergijos, visą laiką tik ir kalba, ramina. Visi gerai žino, ko sovietinė propaganda yra verta, ir todėl visiškai netiki, ką rusai skelbia. Didesnės karo bazės yra Karaliaučiaus, Piluvos, Liepojos srityse, Taline, Paldisky. Klaipėdą didelių karinių įtvirtinimų nėra. Užtat Klaipėdą ypač stipriai saugojama pajūrio zona. Iš uosto niekas be specialaus leidimo išvykti negali. Pernai sportininkai, greičiausiai nežinodami tokio draudimo, iš uosto mėgino išplaukti ir negirdėjo išėjimo, tai du iš jų buvo nušauti, o trečias nusken-dė. Pajūryje įtaisyti sargybų bokštai, kuriuose visą laiką budi sekliai, kad kas nemėgintų į jūrą išplaukti. Didžiausi aerodromai sutelkti prie Karaliaučiaus. Maudymosi metu į pajūrį kurortus galima nuvykti be leidimo.

● Kaip yra su grįžusiais tremtiniiais? — Vieni buvo tiesiai pasiūsti į Sibirą, kitiems dar leista kurį laiką pagyventi Lietuvoje, tretai dar ir dabar tebegyvena, bet turi kas kelinta diena eiti registruotis į miliciją. Jiems ir dar-bas rasti yra sunkiau, nes visi laikomi vi-stiek nepatinkami, o kiti ir šnipais įtaria-mi. Du mano geri pažįstami buvo tiesiai iš Vokietijos pasiūsti į Sibirą. Vietiniai žmonės grįžtančiuosius vadina kvailiais ir nepilno proto.

● Jaunimo mobilizacija Lietuvoje y-pačiai sustiprinta š. m. rugsėjo 15 d., kada įvairios sporto sąjungos, komjau-nimo rateliai ir paramilitarinės jaunimo sąjungos tapo įjungtos į vieną vis-os Lietuvos Teritorinę Karo Vado-vybę (VO-LTSR). — Karinį skyrių

apmokymą veda kariuomenės instruk-toriai o politinį — politruakai (taip pat rusai). Taigi praktiškai dabar visas Lie-tuvos jaunimas automatiškai įjungtas į raudonąją armiją.

● Moksleivių sekimui Liet. komu-nistų partija turi užvedusi kiekvienam atskirą bylą, kurioje surašoma smulkii mokinio biografija, sistemingai papildo-ma naujais daviniais, gaunamais iš šni-pų. Pagal 1951 m. liepos mėn. instrukci-ją reikalaujama, kad apie kiekvieną mo-kinį būtų renkamos šitokios žinios: 1. Kokia kalba vartojama šeimoje, 2. Ar mokinys daugiau domisi rusiška, ar lie-tuviška literatūra, 3. Ar draugauja dau-giau su rusais, ar su lietuviais; ar ne-pakenčia kitų tautų ir kokių? 4. Ar tė-vai lanko bažnyčią ir kokią? 5. Ar mo-kinys lanko bažnyčią? Ar yra bedievy-bės ratelių narys? 6. Mokinio socialinė kilmė, 7. Prie kokių organizacijų pri-klauso? ir t. t.

● Nepriklausomą Lietuvos sviesto kg kainavo 4 litus, o dabar 40 rublių. Drabužių eilutė seniau kainavo 120 li-tų, dabar — 1.800 rublių. Jeigu algos pakilo du kartus, tai prekių kainos ma-žiausia 10 kartų, bet ir tu pačių nega-lima gauti. Vidutinė darbininko mėne-sinė alga yra 300 rublių. Duonos kg. svyruoja nuo 1.60 iki 2.80 rublių, o li-tras degtinės kainuoja 50 rublių. Tuo tarpu parduodamas centnerį rugių, žmo-gus iš valstybės gauna oficialia kaina 4 rublius ir 50 kapeikų, reiškia, gali nu-sipirkti 2 kg duonos. Pačioje Rusijoje dar blogiau, todėl visi rusai kiek galė-dami stengiasi patekti į Lietuvą ir kitus Pabaltijo kraštus, kur jie spiečiasi mie-stuose ir užima visas geriausias vietas. Kaune ir Vilniuje beveik visos krautu-vės yra žydų rankose. Juodosios rinkos prekyba nepaprastai išplėtusi, Ją veda įtakingi partijos pareigūnai paprastų darbininkų sąskaiton.

● Tuos, kurių šeimos narių yra Va-karuose, jei tik tai sužino, tuojau tre-

"PALIKITE VISĄ VILTĮ JŪS, KURIE ĮEINATE..."

Neseniai į Švediją pasprukę trys lie-tuviai pasakoja apie beviltišką padėti-tį, kuriems trėmimų metu pasiseka pasis-lėpti. Jie jau niekuomet negali pasirodyti viešam gyvenime ir jiems pilnai tinka užrašas, kurį Dantė rado virš pra-garo vartų: "Palikite visą viltį jūs, ku-rie įeinatė". Štai kaip jų žodžius atpa-sakoja Vokietijos lietuvių laikraštis "Tremtis":

"Pasitaiko, kad žmogus, pajutęs, jog jam grėšia ištrėmimas bando pasislėp-ti. Tačiau tokiam jau vėliau gyveniman įsijungti sunku. Jis yra trėmimų są-raušose. Jo atvykus sumitį ir nesuėmus, visą laiką ieškomas. Belieka slapstyma-sis miškuose, nes net ir asmens doku-mento turėjimas dabartinėje Lietuvoje netekia sąlygų dar panorėsi persikelti

ir naujoje vietoje įsikurti. Be darbo žmonių sovietinėje sistemoje nėra ir ne-gali būti. Kiekvienas kuo nors užimtas, prižiūstas prie vienokio ar kitokio darbo ir turi savo tiesioginius viršininkus. Darbą negalima laisvai mesti be iš jo pasitraukti. Kas iš darbovietės vadovy-bės gauna leidimą persikelti kitur arba būva perkeliamas, kiekvienam atveju turi turėti atitinkamą pažymėjimą. Tokio pažymėjimo neturėdamas naujoje vieto-jėje niekas neįsikurs. Be to, net traukiniu važiuodamas, nors — oficialiai susisie-kimas nevaržomas, — kokio nors pati-krinimo atveju neturės iš darbo atleidi-mo pažymėjimo jau gali būti įtartas ir sumintas. Gi pažymėjimą išduoti nėra jau taip lengva, nes visur įvairių parei-

LIETUVOJE STATOMI KARINIAI VANDENS KELIAI

Gautomis žiniomis šių metų liepos mėnesį prasidėjo Lietuvoje didelių ir mažesnių lietuvių upių gilinimo, uostų statymo ir vandens tinklų jungimo į vieną didelę Baltijos — Baltgudijos — Ukrainos — Rusijos sistemą darbai. Iš Leningrado atsiųsta apie 30 eskavato-rių kanalams kasti ir uostams statyti. Keli eskavatoriai jau dirba tarp Kauno ir Rusnės, Kasami povandeninių laivų slapti uostai ir kanalai, kuriais sujungiamos mažesnės upės. Darbai ei-na ties Jurbarku, Opstainiai, prie Mini-jos, kur statomi keli kariški uostai. Lat-

vijos pasieny gilinamos upės Bartuva, Sruoja ir k. Kasimai vyksta Nevėžy ir Nery, gilinama Mūša ir Sventoji. Lietu-vos vandens kelias į šiaurės vakarus yra sujungtas su Latvijos upėmis, toliau su Estijos upėmis: Narva, Ema, Parna, Kasari ir dar toliau su Leningrado ka-nalais. Į pietus ir rytus Lietuvos van-dens keliai jungiami su Baltgudijos u-pėmis: Sož, Horyn, Płyčė, Drut, toliau su Ukrainos Dniepru, Donu, Tetrav, Des-na — iki šiaurės Rusijos upių. Tokiu bū-du Lietuvos vandens keliai bus sujung-ti su Baltosios jūros kanalu, Maskvos kanalu, Volga, Dniepru, Donu, Uralu ir Juodomis Jūromis. Tie darbai turi didelės strateginės reikšmės, nes karo atve-ju žaliavos ir kariuomenės transportai galės būti laisvai kilnojami vandens keliais, neapsunkinant negausių gele-žinkelių. Darbus vykdo daugiausiai ko-lūkiečiai ir kaliniai. Kolūkiečiai privalo turėti savo darbo įrankius: lopetas, veži-mus, medžiagą ir t. t. Žmonės į darbus varomi "savanoriškai", t. y. be jokio at-lyginimo ir atsilikėjimo. Visi įsitikinę, kad karas netoli ir greitai artėja.

ISIGYK MENIŠKĄ AUŠROS VARTŲ DIEVO MOTINOS PAVEIKSLĄ, pagamintą Italijoje. Kaina 15 pežų. Gaunamas "LAIKO" administracijoje.

Juozas Kekštas

PRIERAŠTĖ

*Broliai, ne iš jūsų juokiuos, iš savęs.
Pro dienų praėjusių kraujuotus debesis, kurių
nemoku iš savęs išmesti, negaliu
matyti jūsų džiaugsmo dulkėtos didybės.
Todėl jums atiduodu šiandien viską ką turiu:
visus eilėraščius neparąšytus.
Atsiimsiu grįžęs.
Nenoriu būti blogas pranašas.*

(Iš naujo eilėraščių rinkinio "Ramybė man")

Kultūros Kronika

LIETUVIAI JAV MOKSLININKŲ SARAŠE

Lapkričio mėnesį JAV-bėse išėjo daugiau kaip 100 psl. turinti knyga "Amerikos Mokslininkų Sarašas" (Directory of American Scholars. A. Biographical Directory). Saraše duodama trumpa mokslininko biografija ir kiti daviniai. Vidutiniškai asmeniui skiriama 3-50 eilučių. Joje randame ir 7 lietuvių mokslininkų vardus: Alminauskis - Alminas, Kazimieras, Loyola Universiteto profesorius, Los Angeles; Jucius Mykolas, Ohio Universiteto prof., Columbus, Ohio; Juodeika Vladas, Portland Universiteto prof., Portland, Oregon; Krėvė - Mickevičius, Vincentas, Pennsylvania Universiteto prof., Philadelphia, Pa.; Kučas Antanas, Scranton Universiteto prof., Scranton, Pa.; Račkauskas Konstantinas, Fordham Universiteto prof., New York City; Salys Antanas, Pennsylvania Universiteto prof., Philadelphia, Knygoje neabejotinai yra ir daugiau lietuvių tarp 20.000 vardų, bet daugumos jų pavardės jau suamerikonintos...

NEPAPRASTAI REIKŠMINGA KNYGA

Viso pasaulio spauda su susidomėjimu rašo apie šiomis dienomis pasirodantį didžios svarbos knygą apie archeologinius atradimus, atkastus po tūkstantmečio šv. Petro baziliką Romoje. Knyga pa-

rašyta garsiausių įvairių tautų archeologų, kurie vykdė ir tebevykdo kasinėjimus po milšiniškosios šventovės pamatais. Joje bus dokumentuoti aprašytas švento Petro karsto atradimas giliai žemėje po didžiuoju bazilikos altorium. Karste rasta ir šv. Petro kaulų, kurie dabar esą privačioje šv. Tėvo koplyčioje ir prie kurių šv. Tėvas kasdien praleidžia valandą laiko maldoje ir mąstyje. Ši knyga kainosianti 20.000 lirų (apie 35 dolerius) ir yra 10 metų prityrusių archeologų ir kitų mokslininkų, jų tarpe ir nekatalikų, darbo vaisius.

NOBELIO LAUREATAI 1951 METAIS

Gruodžio 10 d. Švedijos karalius Gustavas Adolfas įteikė 1951 m. Nobelio premijas šioms žymenybėms: John Coekroft, Britų Harwell atominės energijos tyrinėjimo instituto direktoriui, Dr. Ernest Walton, jo padėjėjui, Nobelio premiją už fiziką. Prof. Glenn Theodore Seaborg ir Dr. Edwin McMillan — už chemiją. Paer Lagervist, švedui, — literatūrą, ir Dr. Max Theilen, Pietų Afrika, — už mediciną. Taikos premija suteikta Prancūzijos darbo unijai vadui Leon Jouhaux.

● Dr. Alf. Šešplaukis — Tyruolis, pceatas ir rašytojas bei "LAIKO" bendradarbis, neseniai persikėlė į St. Francis kolegiją prie St. John Universiteto Brooklyne, N. Y., kur dėsto filosofiją.

● Smuikininkė Elena Kuprevičiūtė lapkričio 24 d. laivu "Eva Perón" išvyko koncertuoti į Europą. Ji yra pasirašiusi sutartį su tarptautine koncertų bendrove "Dandelot" ir duos keletą koncertų Londone, Paryžiuje, Miunchene, Amsterdame ir Šveicarijoje, iš kur vėl grįš į Buenos Aires, kur ji savo koncertais įvairiuose teatruose ir per radiją yra įsigijusi didelį vardą.

● Rašytojas K. Čibiras C. Veraxo vardu vėl paskelbė 4 naujus straipsnius Buenos Aires dienraštyje "El Pueblo": 1. "Gyvenimas raudonajam Krenliuje", 2. "Nužmoginimas", 3. "Mirštančiųjų nostalgia", 4. "Žmonės iš anapus pasakojai". C. Veraxo straipsniai yra atidžiai sekami ir labai vertinami ne tik plačiosios skaitančiosios publikos, bet taip pat ir oficialiųjų antikomunistinių sluoksnių. Yra keletas žinomų mokslo įstaičių, kur jie esti viešai skaitomi visiems studentams.

● Dail. V. K. Jonynas su šeima lapkričio 30 d. išlipo New Yorke. Laikiniai apsisitojo pas K. ir F. Graudušius, 41 Patterson St., Newark 5, N. J. Menininkas atsivėžė visus savo kūrinius.

● Aldona Šlepetytė lapkričio 24 d. Academy of Music Opera House New Yorke puikiai pasirodė pirmosios balerinos rolėje operoje "Aida". Tai pirmoji tremtinė, prasišlysi sau kelią į amerikiečių operą. Sekantis Šlepetytės pasirodymas buvo Lehar "Linksmojo našlė" gruodžio 8 d. tame pačiame teatre.

● Septyni romanai, beveik visi daugiau kaip 200 mašinraščių psl., yra atidžiai skaitomi "DRAUGO" paskelbto konkurso Jury Komisijos. Tūkstančio dolerių premijos įteikimas ir kartu didžioji literatūrinė šventė Chicagoj įvyks 1952 sausio 6 d. Sokolų salėj.

● Medelin mieste, Kolumbijoj, gyvenanti Magdalena Trejakauskaitė moka apie 150 liaudies dainų. 100 dainų užrašė smuikininkas Iz. Vasyliūnas savo koncerto metu Medelline. Dainos yra kilusios iš Vilkaviškio apskr., Gižų valsč., Bačkiškių km. Pažymėtina, kad M. Trejakauskaitė niekada nesimokė dainuoti ir nepažįsta gaidų. Jos lietuvių liaudies dainų repertuaras yra įgytas gimtajame kaime, perteikiant jas dainavimu mintinai. Dainos yra labai gražios ir originalios.

● JAV-bėse yra apie 20 lietuviškų radio valandėlių. Paskiausiai ir Worcestersteryje įvesta nauja radio valandėlė.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

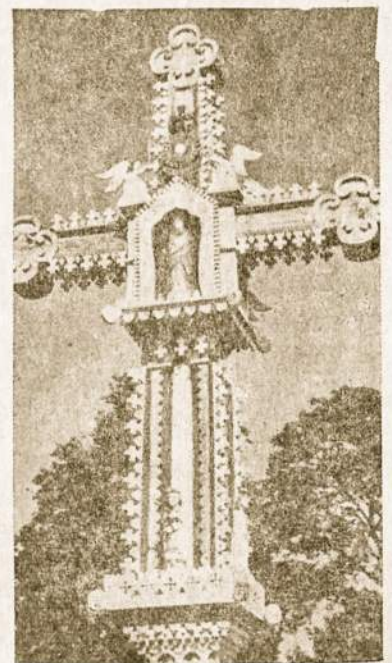
Juozas Kekštas, Ramybė Man. Poezijos lankas. Išleido "Gabija" JAV-bėse 1951 m. Tiražas 500 egz. Rinkinyje naujausio poeto eilėraščiai, pasižymį originalia forma ir betarpišku minties ir jausmo nuosirdumu. Tai vienas iš žymiausių naujosios kartos poetų, kuris jau ketvirtį metai gyvena Argentinoje. Autorius neseniai baigė versti žymų Joseph Conrad romaną "Malata", kuris laukia leidėjo.

GERIAUSIA DOVANA

Kalėdinių švenčių proga lietuvių draugams kitataučiams geriausia dovana tai didžiulė, paveiksluota, graži knyga apie Lietuvą, jos kultūrą ir jos kančias CASIMIRO VERAX, LITUANIA ENTRE FUEGO CRUZADO.

Urugvajaus, Venezuelos ir kitų šalių lietuviams nemažai jos jau padovanojo ir džiaugiasi, kad jų draugai buvo tokia dovana labai patenkinti.

Pasiskubinkite įsigyti, nes jau beveik baigiasi. Gaunama "Laiko" redakcijoje. Kaina 10 pežų.

PARTIZANAS ZILVINAS

Tremiant

Šlamėkite, uosiai, žaliūkai,
Sustoję sode iš šalių...
Nuo sielvarto lūpos sutruko
Ir žodžio ištart negaliu.

Šunelis prieš mėnesį nykų
Užkaukia — graudyn vis graudyn,
Bet niekas negirdi: sunyko
Bekraujė žmonijos širdis.

Sutarškia laukuos automatai
Šaltai prasišiepia mirtis
Tik aklas pasaulis nemato
Ir niekad, galbūt, nematys...

O taip jau kas naktį-naktųžė
Žmoneliai retyn vis retyn...
Sudunda kažkas ir nužūžia...
Vagonų langai užkalti.

Šlamėkite, uosiai, žaliūkai,
Sustoję sode iš šalių.
Nuo sielvarto lūpos sutruko
Ir žodžio ištart negaliu.

● A. Šlepetytė pakviesta šokti didžiausios New Yorko televizijos ekrane.

Centrinė Pozicija

JONAS KUZMICKIS

"Gal kurią dieną suprasite, ką padarėte. Bet greičiausiai niekuomet nesuprasite..."

ARTHUR KOESTLER

NESENIAI vienas angly savitraštis (Everybody's) paskelbė L.A.G. Strong'o straipsnį — "Ar Chestertonas pamirštas?"

Straipsnis turi savo tezę, stengiasi ją pagrįsti, tačiau visa ko centre pastato didžiojo (atrodo, net paties kaip reikiant nesuprantamo) rašytojo atsivertimą į katalikų tikėjimą.

G. G. Chestertonas gimė 1874 metais. Katalikų kunigas O'Connor (dar ir šiandien gyvas) ikalbėjo jį mėginti rašyti detektyvines apsakas. Rašytojas paklausė bičiulio ir jį patį vaizdavo centrinėje vietoje kaip kun. Brown. Vėliau, 1922 m., kun. O'Connor priėmė Chestertoną į kat. tikėjimą.

Minėtas L. A. G. Strong savo straipsnyje tarp kita ko rašo:

"Nors tai įvyko vėlai, bet pagrindinis įvykis Chestertonu gyvenime buvo Rom. Katalikų tikėjimo priėmimas. Ką jis paskum berašė..., skaitytojas labai greit pastebėjo tą faktą. Tuo netvirtinama, kad Chestertonas rašė propaguodamas savo tikėjimą. Bet jis turėjo pastovų tašką, centrinę poziciją, iš kurios vaizdavo bet ką visatoje, ir TA POZICIJA BUVO AIŠKI VISOJE JO KŪRYBOJE".

DABARTIES PROBLEMS

LITERATŪRA visuomet eina su gyvenimu. Dažniausiai gyvenimo įvykius ji net stengiasi pralenkti.

Štai, dar nuo skaitytojų stalo nepradingo neseniai mirusio angly rašytojo Š. Orwelio išgarsėjusi apsakas, pavadinata "1984 metais", kur autorius stengiasi pavaizduoti sukommunistėjusį pasaulį.

Neseniai ekskomunistas Arthur Koestler paskelbė naująją savo apsaką —

"Pasiilgtasis amžius", kur taipgi vaizduojamas gyvenimas Paryžiuje 195... metais (taigi, netolimoje ateityje).

Ir lietuvių tremties literatūroje stengiamasi ne tik stebėti ir vaizduoti lietuvių gyvenimą, bet ir eiti kartu su juo. Ir taip Jurgis Savickis "Raudonose batkuose" piešia tiesiog lyrinis nepriklausomos Lietuvos buitės vaizdus; V. Ramonas "Kryžiuose" ir "Dulkėse raudonam saulėleidy" primena sovietų okupacijos prispaudą ir lietuvių pastangas kovoti, prisitaikinti arba net pataikauti; Jurgis Jankus "Naktyje ant morų" vaizduoja hitlerinės Vokietijos pamišimą; gi jaunas rašytojas Al. Baronas kai kuriose "Žvaigždžių ir vėjų" novelėse liečia net šiandienos tremties gyvenimo žaizdas...

Kiek anksčiau JAV lietuvių spaudoje buvo pasigirdę atskirų balsų, raginusių lietuvius rašytojus neatsilikti nuo gyvenimo, nesigrožėti praeities idilijomis (bent tai ateičiai atidėti), o vaizduoti kovojančią Lietuvą su herojais, kurie šiandien buvi ar miškuose, ar darbo stovyklose, ar plieno fabrikuose.

Kai žiūrime į dabartį politikų ir karių akimis, kai viską suvedame į pavergtos Lietuvos laisvinimo darbą, — iš tikrųjų, tautinių herojų pasiilgimas tremties literatūroje yra suprantamas ir pagrįstas. Iš ilgos savo istorijos žinome, ką senovėje reikė krivių ir žynių dainos, ką Nepriklausomybės kovų priešaušryje padarė ne tik "Aušra" ar "Varpas", bet ir patriotinis dr. J. Basanavičiaus samprotavimas ar uždegtasis Maironio eilėraščių.

Taip, mes visi ilgimės laisvės ir, rodo, niekad nebūtų per daug kalbėti, rašyti ar skaityti apie mūsų išblaškytos tautos vaikų pastangas ir mirštant nepalūžti, ir žūstant nepralaimėti.

Tačiau šalia tos pagrindinės problemos esama ir kitų, kurios šiuo metu taipgi svarbios ir gyvybinės. Vieną tokią problemą išskėlė VLIKO Lietuviybės

Išlaikymo Tarnyba, paskelbdama konkursą šios temos kūriniui. Labai girtinas ir palaikytinas sumanymas: mūsų akivaizdoje beveik kasdien nutrupa vaikas, jaunuolis nuo lietuviškosios bendruomenės, kai jo jau nežavi ne tik tėvų kalba, bet ir papročiai, aspiracijos bei svajonės.

Kita vertus, šalia ginklų — apčiuopiamų, mirtį ar laisvę nešančių — šiuo metu yra ir pakankamas kiekis nuody idėjų, propaguojamų įvairiomis meno formomis, pavidale. Tie nuodai plūsta į žmonių smagenis filmų, apysakų, net paprastų straipsnių pavidale (nebūtinai tik lietuvių kalba spausdintų).

Kas atsvers tas idėjas, jei ne mūsų laikraščiai ir knygos?! Mūsų spausdintas žodis turi nuodyjančias idėjas ne tik atsverti, bet nivaluoti, silpninti, izoliuoti.

Ir kitokių problemų iškelia dabarties gyvenimas: šeimos, vaikų auklėjimo, bendruomeninio sąmoninimo, vieningumo ugdymo ir pan.

PROBLEMŲ SPRENDIMAS

KAS perskaitys V. Ramono "Dulkės raudonam saulėleidy", tas, ir nepergyvendamas sovietų okupacijos, supras, prie ko veda komunizmas tautos ūki, tautinį atsparumą, religinę ir tautinę laisvę, net atskiro individo moralę.

Kodėl? Atsakas aiškus: autorius stebėjo ir pažino komunizmą praktikoje, ne jo propaguotojų šviesioje teorijoje. Laisvas ir apsisprendęs žmogus, kartą pamatęs komunizmo dogmų kruviną realizavimą tikrovėje, niekuomet nepamirš košmarinių trėmimo, suėmimų ir kankinimų vaizdų, bet kiekviena proga pasakys tiesą ir to nepažinusiems.

Jei mūsų įžangoje minėtas A. Strong'as kalba apie konvertito G. K. Chestertoną "centrinę poziciją", tolygią poziciją galime žiūrėti kūryboje visų tų, kurie turėjo kada nors reikalo su komunizmu.

Mažai iliustracijai paimkime A. Koestlerio paskutinės apsakos ištrauką. ...Keliolikametis komjaunuolis Fiedia intymiai bičiuliauja su partijos jau-

nute drauge Nadiežda. Bet mergaitės tėvas gydytojas susimamas už "buržuazines pažiūras ir konspiraciją". Nadiežda taipgi patenka į nemalonę ir po partinio teismo kažin kur dingsta.

Aklai į komunizmą įtikėjusį Fiedią kviečiasi draugas Maksimovas iš Saugumo. Tarp jų prasideda toks pasikalbėjimas. Maksimovas sako:

—...Sėskitės. Man rūpi jūsų bičiulė Nadiežda Filipova. Ką apie ją žinote?

—Viską pasakiau skyriaus susirinkime. O ji jau nėra mano bičiulė.

—Ne? Dėl ko? Gal manote, kad ji kontrrevolucionierė?

—To nežinau. Bet apie tai mažiau ir priėjau išvados, kad visuomet buvo svertiniu socialiniu elementu, žiūrint klasių akimis.

—Tad jums gaila, kad su ja susidėjote?

—Taip — atsaikė Fiedia. Jo mintys dirbo ir budri, įtartina išraiška sudrumstė jo aiškius bruožus. — Ne! — pasitaisė. — Kadangi nežinojau, tad tai negalėjo būti klaida. — Jo mintys toliau dirbo ir staiga jo veidas nušvito: — Taip. Tai buvo klaida dėl to, kad nežinojau.

—Bet sakote, kad toje pačioje situacijoje padarėte tą klaidą dar kartą.

—Taip, tiesa. Esu kaltas, nes klaidinngai elgiausi, bet kadangi klydau, negalėjau kitaip elgtis.

—Jei esate kaltas, turite būti nubaustas.

—Taip.

—Bet kadangi negalėjote kitaip elgtis, nei pasilgėte, reikia jums dovanoti?

—Ne.

—Kodėl?

—Suklydimu negalima pasiaiškinti.

—Ar galite ant ko nors pykti už tai, kad padarėte klaidą?

—Ne.

—Bet jį nubaustumėte?

—Taip.

—Likviduotumėte jį, jei kenkia visuomenei?

—Taip.

—Už ką?

—Už tai, kad liko kenksmingas visuo-

meni, elgdamasis ne taip kaip turėjo elgtis.

Draugas Maksimovas susidomėjęs žvilgterėjo į jį ir užsidegė papirosą.

—Dar neklaušėte manęs, kas atsitiko su jūsų Nadiežda.

—Žinau, kad neprivalau klausti.

—Neturite ko taip labai ja rūpintis... —Aš nesirūpinu... — — —

Po tų ir visos eilės klausimų painių Maksimovas žada Fiedią kada nors užangažuoti Saugumo tarnyboje.

BAIGIAMOS MINTYS

A. KOESTLERIS teoretiškai neįrodinėja komunizmo doktrinos, jos vidinės sąrangos ir Saugumo aparato veidmainiškumo. Rašytojas tikrai vaizduoja. Tačiau jo piešiami vaizdai tokie realūs ir šurpūs, kad skaitytoją tikrai nukelia į komunizmo tėvynę ir vadžioja Saugumo koridoriais, tardymo kambariais, susirinkimų salėmis.

Skaitytojas nebelieka pasyvus: jis pats veikia.

Jis netgi norėtų kartais perspėti ir pamokyti Fiedią arba Nadieždą, nes jaučia kokia pozicija būtų naudingesnė.

A. Koestleris, apsiavęs komunizmu, nerodo daug entuziazmo snūdiruojantiems Vakarams. Ir jis teisus. Juk tokio aukšto posto — užsienio reikalų ministerijos Anglijoje — valdytojas Mr. Morrison pirmoje eilėje stato ne imperijos užsienio politika, bet generalinius krašto rinkimus ir, pataikaudamas gerbūvio ištroškusiai miniai, prisipažįsta ir ateityje tiesiąs taikos ranką S. Rusijai.

Rašytojas nori pažadinti ne tik Angliją, bet ir visą Vakarų pasaulį, kad neįvyktų tai, ką George Orwell pranašauja "1984 metų" vizijoje...

Gal jam, bendradarbiaujant su kitais, ir pavyks.

O bendradarbiauti turime ir mes. Mūsų rankose yra šiek tiek dvasinių ginklų — literatūros. Literatūra turi ne tik stiprinti silpstančius, ne tik įkvėpti kovojančius, bet ir prikelti dvasiniai mirusius.

Anglija, 1951. X. 4.

Vyskupo Bučio Garbingam Atminimui

(1875. VIII. 30 - 1951. X. 25)

"Likau namie! Tėvas pristatė prie ūkio darbų. Siėnų bėpiau nant ant dely susidarydavo kruvinos pūslės. Bernai ir pusbėrnai su panieka sakydavo, kad aš nemoku dirbti. Tėvas nuolat bėdavo piktas, o motina amžinai susirėpinusi ir nuliūdusi... Keldavome 2-ą valandą ryto, ir eidavome su spragilais į kluoną kultū rugių. Kiek buvo kulikų, tiek ir klojimų reikėdavo iškulti iki pusryčių..."

Šitai pasakojo vysk. P. Būčys pernai pavasarį iš savo jaunystės dienų. Tai buvo 1889 metų prisiminimai. Tada jis Marijampolės gimnazijoje liko 5-je klaseje antriems metams. Kursą kartojant nebuvę vilties pereiti į 6-ja. Tad nuo Velykų tėvas jį atsėmė iš gimnazijos.

Ar daug trėko, kad toks truputį prasmokę pusbėrnai liktė sodžiaus liaudyje ir taip pat vargtų Zanavykų žemės kasdieninį vargą, kaip ir kiti to pat šilgalių kaimo žmonės. Šitai tačiaū neįvyko! Tas jaunuolis nuo šėsupės status kranto (Slavikų parap.) greit ir energingai prasikalė iš kaimo, lyg kokias pavasario žibnoklė, iš sušalusios žemės. Jis sužibė ne vien savo parapijai ir šakių apskrėčiui, bet ir visai lietuvių tautai. Sužibė jis stipriausia šviesa, atnešdamas Bažnyčiai ir lietuvių tautai žymiausių nuopelnų.

Nors auklėtas Seinų seminarijoje ir Petrapilio Akademijoje, kada abiejose įstaigose dominavo perdėm lenkiška dvasia, o lietuviškos sąmonės reikšmė (ypač Seinuose) buvo persekiojamas ir galėjo ten būti tik slaptais, velionis jau nuo klierikavimo dienų buvo apsisprendęs lietuvis. Jis buvo augęs su pasiėnyje lengviau gaunamom slaptom knygom, su Maž. Lietuvos lietuvių laikraščiais. Per visą savo šviesų gyvenimą visur reikšdamasis, kaip labai pareiėngas Bažnyčios bei vienuolio žmogus, vysk. Būčys nuolat pasireiėkdavo taip pat kaip taurus ir patrijotas lietuvis. "Tėvynės Sarge" 1948 m. jis aprašė, kokiu būdu, dar klierikas, buvo vienas iš iniciatorių įkurti spaudos draudimui "Tėvynės Sarga". Jo lieviškai visuomeninis veikimas reikėsi ir Petrapilyje. Tame pat laikraisty galima skaityti vėl, kaip Akademijos prof. Būčys dalyvavo

Didž. Vilniaus seime, ir buvo to seimo prezidiumo narys. Iki pat savo paskėčiausių dienų vysk. Būčys nuolat sielėjosi Lietuvos reikalais. Pernai per Tautos šventę (IX. 8) Romos lietuviams jis laikė pamaldas ir prašė giedoti "Dievas mūsų Prieglauda ir Stiprybė". Gilliai įspėdingo jo pamokslė po pagrindinė mintis paimta tik iš tos giesmės. "Mums likosi tik vienintelė prieglauda ir stiprybė — Dievas".

Apskritai vysk. P. Būčys yra, iš iki šiol gyvenusių lietuvių vyskupų, daugiausia važinėjęs po pasaulį. Tris kartus jis dalyvavo tarptaut. Eucharistiniuose kongresuose (1928 Sydnejuje — Austral., 1930 Kartaginoje — š. Afr., 1932 — Airijos Dubline). Dešimtį kartų vyskupas buvo š. Amerikoje. Du kartu iš ten lėktuvu skrido iki Buenos Aires. Jis pažino Angliją, Prancėziją, Portugaliją ir kitus Europos kraštus. Tai buvo tikras Odisejas! Didelė dalis tų gausių kelionių buvo marijonų vienuolynų vizitacijos. Paskutinį skridimą lėktuvu atliko senelis vyskupas (77 metų!) USA — Argentina — Anglija — Portugalija — Roma 1949 m.

Pernai Romoje buvo surašyti viso jo gyvenimo atsiminimai, išskyrus tai, kas iki tol spausdinta. Viso jų yra 262 psl. masinraščio, Užrašėjančiam jįs būvo nuocėrdžiai atviras visiems savo gyvenimo faktams, gal kartais, savo kuklume, net per kietas, kai vertindavo savo praeities darbus ir veiksmus. Kai atsiminimai buvo užbaigti, jis pats panorė savo ranka užrašyti viso gyvenimo sintetinį piėvį. Labiausiai sustodamas prie savo apologetinio darbo, ir lygindamas savo ir kitų žymnių amžininkų veikimą (ark. Matulevičius, ark. Skvirėckas) jis atsiskė no jam kartkartėmis viešai priskirto "Katalikiškos Lietuvos patrijarko" titulo, nes jis jo neužsitarėnavęs, ir taip užbaigė:

"Bendrąjį sintetinį ir galutinąjį mano gyvenimo įvertinimą neklaidingai padarys. V. Jėzus man mirėtant. Ta diena ar naktis jau negali būti tolima nuo šios dienos..." Toji diena atėjo 1951 metų spalio 25.

DR. ZENONAS IVINSKIS.
Roma, 1951.X.26.

Arkivyskupas Štepinac Salyginai Paleistas

Gruođio 5 d. Jugoslavijos diktatorius maršalas Tito pagaliau paleido Zagrebo arkivyskupą J. Štepinac iš kalėjimo ir apgyvendino jį gimtajam sodžiuje Krasice policijos priežiūroje. Jugoslavijos katalikų bažnyčios galva arkiv. Štepinac buvo pirmoji stambi komunizmo auka Europoje, nuteistas 16 metų sunkių darbų kalėjimo. Po jo sekė kard. Mindszenty, arkiv. Beran ir kt. Norėdamas sušėvelninti savo santykius su vakarais, Tito pagaliau pasijuto priverstas duoti laisvę šiam nepalaužiamos valios vyrui, kuris jau daugiau kaip penkerius metus nekaltai kentė kalinio dalią ir kuris ir toliau lieka komunistinės "tolerancijos" ir "teisingumo" gyvas liudininkas ir visam pasauliui gresiančio pavojaus aiškų įspėjimas. Suteiktą arkivyskupui laisvę yra tik "salyginė", t. y. nepilna. Jam be policijos leidimo neleidžiama išvykti iš gimtojo sodžiaus. Arkivyskupas jau pirmąją dieną spaudos atstovams pareiškė, kad jis tokio leidimo niekada ir neprašys ir toliau pasiliks bedieviškoje ir priešžmogiškojo komunizmo nepalaužiamas kalyns.

Tarptautinis Eucharistinis Kongresas Barcelonoj

35-asis Tarptautinis Eucharistinis Kongresas įvyks ateinančių 1952 m. nuo gegužės 25 d. iki birželio 1 d. Pagrindinė šio kongreso mintis — taika. Kiekvieną dieną įvairiose konferencijose bus svarstomas vis naujas taikos atžvilgsys. Gegužės 25 d. prasidės atšėiteisimo tridienis visose Barcelonos šventovėse. Gegužės 27 d. — iškilminga Kongreso pradžia ir Popiežiaus Legato sutikimas. Kongresas baigsis birželio 1 d. — per Sekmines: kardinolas Legatas laikys pontifikalines šv. mišias, o vakare įvyks eucharistinė procesija. Kongreso metu veiks Eucharistinio Meno Paroda, kurioje bus išstatyti vertingiausios senųjų amžių ir moderniojo meno kūriniai. Pramatoma, kad kongrese dalyvaus apie milijonas ispanų ir 150.000 svetimtaučiu.

ITALIJA

● Neseniai įšvesti kunigais Kleiva MIC ir Navikėvičius MIC atvažiavo į Romą, kur tęs specializacijos mokslus Angelicum ir Gregorianum universitetuose.

● Roma išgirdo lietuvių balsą. Romoje spalio mėnesio pradzioje įvyko tarptautinis pasauliečių apaštalavimo kongresas, kuris užtruko vieną savaitę; buvo delegatų iš 60 valstybių; Lietuva atstovavo E. Turauskas, kuris pačia pirmą dieną turėjo paskaitą prancėziškai visuotiniame posėdyje. Kongrese uoliai dalyvavo liet. klierikai su vysk. Padolskiu. Vienas iš įspėdingiausių Kong. įvykių buvo ypatingos "paverg-

baltaodis žmogus, viešpatavo vien tik klajokliai indėnai. Tik 1879 generolas J. A. Roca užkariavo dykumas esančias į pietus nuo Buenos Aires provincijos.

Tais pat metais Rio Negro upės aukštupyje įkūrė tvirtovę General Roca, kuri dabar yra išaugusi į miestą. Dabartinė valdžia stengiasi sukultūrinti vietinius gyventojus, steigia mokyklas, vaikų darželius ir tt. Rio Negro kaimų mokyklos yra tikra to žodžio prasme vargo mokyklos. Jų pastatai yra labai primityvūs, padaryti iš molio, ne higieniški, o aplinkui po kelius kilometrus nėra jokio gyventojų. Vaikai iš atskirų ranchų (bakužių) atėja raiti į mokyklą, kartais susėdę po tris ant vieno arklio. Mokytojai čia yra tikri apaštalai, gyvena ištisus mėnesius atskirę nuo pasaulio, kartais 60 km nuo artimiausio miestelio. Vienintelė susisiekimo priemonė yra arklys, juo naudojasi ir moterys. Keliai yra blogi. Man kai tenka važiuoti pas ligonius, kartais prisėina važiuoti džypu tiesiai per laukus ir kelmynus. Žemė tik didesni keliai yra išvažiuojami džypu. Mano darbo rajonas yra labai didelis, artimiausia didesnė ligoninė yra Barilocheje už 125 km, o 200 km radiusu nėra kito gydytojo. Pro Comallo 4 kartus per savaitę praeina traukiniai į Bariloche, jie visada pilni turistų. Bariloche labai gražus turistinis miestas, į kurį tarnybiniais reikalais ir man tenka atsilankyti. Apie jį yra tilpęs reportažas "Laikė", todėl apie jo grožybes man nebėtenka užsiminti.

Visiems "Laiko" skaitytojams siunčiame su žmėna daug linkėjimų ir, jei kas važiuos atostogaut į Bariloche, laukiame svečių užsukant ir pas mus.

Maldos galybė

Rašo gen. T. DAUKANTAS

Čia atpasakosiu tikrą įvykį. Kalvinas M., lenkas, radio mėgėjas, kiaurai persisunkęs kalvinišku "pozityvizmu", neįgėis bet kokį stebuklą, nepripažįstas nei šventųjų, nei maldų, kaip "praktikantas" plaukia Batory laivu 1939 m. vasarą. Su juo plaukia jaunas inžinierius Simonas, gilliai tikintis katalikas, atviroje jūroje naktimis dažnai palaikęs ryšius su Visata ir jos Kėrėju, dažnai besimeldžias į šv. Išganytojo Motiną.

Denis. Puiki žvaigždėta naktis. Simonas vienai vienas karštai meldžias. Staiga iš tamsos išsineria M.

Ką tu darai, Simonai? —Meldžiuos.

—Tai nesąmonė! Tai atžagareiviškumas! Tik "papistas" tai gali!

—Ne, mano mielas! Tai nėra nesąmonė. Meldžiuosi į šv. Motiną, daug kartų savo užtarimais man padėjusia. Jei tau bus kada sunku, pabandyk pasistiprinti maldoje.

Praslinko pora metų. Nepaprastas laikas — karo audros. M. buvo prancėzų kariuomenėje. Pateko vokiečiams ir belaisvė. Pabėgo. Reikėjo pasiekti Ispaniją. Prie Nicos susipažino su viena jauna prancėze katalike. Susitiko su buvusiais draugais. Prikalbėjo kaip radio specialistą stoti į "rezistenciją". Igdęs palaikyti radio ryšius, uoliai siųsdavo žinias į Londoną. Bet štai dalykai pradėjo blogiau klotis. Pasiliko vienai vienas su savo radio siųstuvu ir pusantro milijono frankų rezistencijos pinigų. Apsuptas be

jokios vilties išsigelbėti. Pradėjo melstis, prašydamas šv. Motinos užtarimo. Atnešė savo siųstuvą prie jūros kranto ir nuo uolos numetė į jūrą. Pinigus užkasė... Svarbiausia, kad atgavo jėgas ir įgijo drąsos veikti.

Visgi sekliai sugavo. Bet, nieko neradę ir įrodymų neturėdami, nuteisė dviems metams sunkiųjų darbų kalėjimui. Su maldai ištvėrė. Bet, atlikus bausmę, tokius atiduodavo vokiečiams, ir ten galas...

Jo pažįstama mergaitė taip pat nerimo. Sužinojus, kuriame kalėjime yra M., nuvyko. Jai juokais buvo parodyti kruvinai marškiniai.

—Štai kas liko to jėsu "šunies"!

Prancėzei pasirodė įtartina. M. buvo stambus, o čia tik marškinėliai. Ji, tartum įkvėpimą gavus, nubėgo pas partizanus, vadinamus Maki. Tuoj buvo suorganizuotas puolimas ir visas transportas išgelbėtas.

Išmokę karštai melstis ir pajutęs antgamtingas jėgas, M. pradėjo lankyti kunigą ir mokyti tikėjimo tiesų. Atkasė pinigų. Nuvyko į Angliją su pilnu pranešimu. Iš ten grįžęs, priėmė katalikybę ir vedė. Dabar su žmėna ir dviem vaikais gyvena netoli Nicos. Simonas taip pat čia vedęs ir turi du vaikučius.

Taip romantiškai pasibaigė anas žvaigždėtą naktį pasikalbėjimas. Čia pasakojau tik "kūniškus" dalykus. Mistika — kontemplacija kol kas yra tik paties M. nuosavybė — šventovė.

LIETUVIŠKA KNYGA — GERIAUSIA KALĖDŲ DOVANA!

"LAIKO" Redakcijoje gaunami šie įdomūs ir naudingi lietuviški spausdiniai: Lietuvių Kalbos Vadovas; A. Maceina. Jobo Drama; Vincas Jonikas, Pakeleiviai; Aloyzas Baronas, Žvaigždės ir Vėjai; Dr. P. Gaidamavičius, Išblyškta-

tųjų tautų Kryžiaus Stotys", kurios įvyko 12 dieną vėlai vakare, aliejaus žibintais apšviestuose garsiojo Palatino griuvėsiuose. Visos Europos bei Azijos (Kinijos ir Korėjos) pavergtosios tautos sudarė to Kryžiaus kelio stotis. Buvo taip: tų tautų žmonės tvarkingai surikiuoti aikštėje su plakatais (kurie žymėjo tautybę) reprezentavo stotis; lietuviams teko 7 stotis; kai prie kiekvienos grupės priėjo nešamas kryžius su ministrais, tos tautos vyskupas arba kunigas trumpai sakė pamokslą savo kalboje ir atkalbėjo tos stoties maldą už savo krašą, pirmą sugiedojęs visiems tautinę giesmę. Lietuviai sugiedojė "Marija, Marija". Iškilmės buvo transliuojamos per radiją, fotografuojamos bei filmuojamos.

● Kl. V. Palubinskas šį rudenį pradėjo teologijos mokslus Angelicum'o teologijos fakultete.

● Lapkričio 19 d. nuo apnuodyto vyro staigiai susirgo ir rytojau dieną mirė A. Palubinskas. Palaidotas XI. 23. Velionis turėjo 37 m. amžių. Liko du mažamečiai vaikai, žmėna, tėvas ir didelis būrys giminių.

sis žmogus; Prošvaisčių Skaitymai Nr. 1, 2 ir 3; Balys Gražulis, Išdavimas; Vyt. Tamulaitis, Raguvos Malūnininkas; A. M. Katiliškis, Paskendusi vasara; Kun. Dr. P. Aleksa, Marijos žodis; Dr. St. Gruodis, Krikščioniškos dorovės mokslas; K. Grigaitytė, Paslaptis (eilėr.); Kard. Aug. Hlond, Krikščioniškėji valstybinio gyvenimo dėsniai; M. Krupavičius, Krikščioniškoji demokratija; St. Yla, 12 pasikalbėjimų su mažaisiais apie Jėzų; Kun. P. M. Juras, Pranašystės apie pasaulio pabaigą; Gražina Tulauskaitė. Po svetimu dangum (eilėr.); T. Kempietis, Kristaus sekimas; Arkiv. J. Skvirėckas, Naujasis Testamentas; Tihamer Toth, Jaunuolio bėdas, Jaunuolio Mokslas ir Jaunuolio Religija; Jurgis Mantas, Lietuva bolševikų okupacijoj; Juozas Kėkėtas, Diena naktin (eilėr.) Pulgis Andriūšis, Vabalų Vestuvė; Stasys Yla, Lietuva brangi; Dr. J. Balys, Istoriniai padavimai; Jonas Burkus, Mažųjų dienelės; Jonas Gutauskas, Didysis svečias; Petras Maldeikis, Seksual'nis auklėjimas; Casimiro Verax, Lituania entre Fuego Cruzado; Casimiro Verax, Diez Años de Martirio; Pranas Tauragniškis, Kellonė į Pėklą; "Aidai", "Ateitis", "Pelėda", "Margutis", "Laškai Lietuviams", "Saleziečių Balsas", "Tėvų Kelias". Taip pat gaunama dar ir kitų knygų, žurnalų bei įvairių laikračių.

Per Rio Negro Teritorija

Rašo GYD. A. LAUCIS

Likimui lėmus, šį kartą tenka susipažinti su Rio Negro teritorija. Daugelis iš mūsų manė, kad šita teritorija yra labai derlinga, jos klimatas panašus į Europos, nes žinojom, kad iš ten ateina vaisiai, tačiau praktikoje tiki gražu taip nėra. Visa Rio Negro teritorija apima 203.012 km2, yra kelis kartus didesnė už Lietuvą, bet joje tegyvena tik 150.000 gyventojų, taigi, vienam kvadratiniam kilometrui atitenka mažiau, negu vienas gyventojas. Derlingi yra tik Rio Negro upės pakraščiai ir tie plotai, kur yra dirbtinis drėkinimas, o kitur — vieni tyrai, kuriuose kur-ne-kur matosi ožkų ir avių kaimėnės. Derlingoji sritis guli prie geležinkelio, kuris eina į Neuquen, o man teko važiuoti Bariloche link ir tas geležinkelis kaip tik pravaistas per nederlingąją Rio Negro dalį.

Pasibaigus Buenos Aires provincijai ir pravažiavus Carmen de Patagones miestą, pasibaigia žaliuoju laukai ir sodės. Juos pakeičia smėlyje išmėtyti maži krūmokšniai ir pageltusi žolė. Vos tik įvažiuoj į Rio Negro teritoriją, traukinys sustoja Viedmos stotyje. Viedma yra teritorijos sostinė, gulinti pačiame jos pakraestyje prie Rio Negro upės. Miestas buvo įsteigtas 1778 ispanų Francisco Biedma y Narcaez. Pirmiausia buvo pastatyta tvirtovė ir keli mediniai namai. Įvykus dideliame potvyniui, gyventojai išsikėlė į kitą Rio Negro upės krantą, kur dabar yra miestas Carmen de Patagones, ir tik laikui bėgant Viedma pradėjo augti ir įgavo miesto išvaizdą. Dabar miestas turi 6000 gyventojų ir jame yra visa teritorijos valdžia: gubernatorius ir jo įstaigos. Toliau traukinys bėga per monotoniškus tyrus, kuriuose keliaujančio akiai nieko įdomaus netenka pamatyti. Kitas didnis miestas yra San Antonio Oeste. Jis turi apie 3500 gyv. ir guli prie Atlanto Vandenyne, įlankoj yra mažas uostas žvejų laivams. Miestas garsus tuo, kad jame nėra geriamo vandens, esamas vanduo yra sūrus. Geriamą vandenį veža kasdien geležinkelio iš Valcheta miestelio, kuris yra daugiau kaip 100 km atstumu nuo San Antonio.

Nors didesnioji Rio Negro teritorijos dalis yra tyrai, tačiau žemėje yra mineralinių turty: geležies, žibalo, anglies, kalkių, gipso, švino, vario, druskos, kreides. Visi šitie turty dėl įrengimų ir transporto priemonių stokos tik mažai dalimi tėra naudojami. Iš didesnių miestų dar paminėtinas Ing. Jacobacci. Jis turi 2500 gyv. ir yra pavadintas inžinieriaus stačiosio geležinkelį vardu. Miestas taip pat neturi vandens, jį reikia vežti iš už 10 km. Čia yra diatomito kasyklos; diatomitas vartojamas izoliacijoms, destiliacijos filtrams ir kt. gaminim.

Po 42 val. kelionės iš Buenos Aires pagaliau privaziuojam mano būsimos rezidencijos vietą — Comallo. Miestelis turf apie 500 gyv. ir yra prisiglaudęs viename slėnyje prie to paties vardo upelio. Turi gražių mokyklą, žandarmeriją, paštą, krautuves ir naują 10 lovų ligoninę, kurioje man teks dirbti. Ligoninė pastatyta jau trys metai, tačiau dar neveikia, nes joje trūksta šildymo įrengimų. Ta ligoninė pagal planą buvo numatyta pastatyti Jujuy provincijoj, kur karšta ir šildymas nereikalingas, bet kažkodėl tapo pastatyta šalto klimato zonoj. Man teks rūpintis, kad ji pradėtų veikti. Comallo yra kalnuotoj vietoj, 782 m. virš jūros lygio. Vasaros metu yra daug vėjų, o žiemą būna iki 14 laipėnių šalčio, smiego būna mažai. Apylinkė neturtinga, nes kalnuose niekas neauga, žmonės verčiasi avių ir ožkų ūkiu. Yra keletas ir didesnių tipų estancijų (ūkių). Apylinkėse gyvena dar indėnų palikuonių, jie labai primityvūs, gyvena namukuose pusiau iškastuose žemėse, neturi jokio supratimo apie civilizaciją. Yra blogai apsirengę, vaikai bėgioja pusnuogiai, visi dažniausiai guli ant žemės pasitėję kailį. Nameliai yra be langų, turi sienoje vieną skylę uždengtą skuduru, kuri atstoja langą. Virtuvės viduje nėra, kėrena ugnį ant žemės ir ten verdasi valgyt. Tarp savęs jie kalbasi indeniškai; labai mėgsta alkoholį. Reikia prisiminti, kad Rio Negro teritorija yra, palyginti, visai jauna. Prieš 70 metų ten dar negyveno joks

SEKMADIENIO RIMČIAI

+++ KAI ŠVIESA UŽGĖSTA...

Išvaizduokime, kas būtų miesto gatvėse, jei einant judėjimui pilnu tempu, staiga užgėstų visos šviesos. Tikrai, ne vienas ant kito užvažiuotų, ne vienas kitą sumintų. Tai įvyktų dėl to, kad žmonės, šviesoms užgesus, nematytų kits kito. Einant teatre operai, staigiai užgesus visoms šviesoms ir kulisuos kilius gaisrai, spruktų visi iš teatro, vienas kitą mindžiodami ir žudydami. Kas atsitiktų autobusui, kai staiga užgėstų visos šviesos ir nebūtų galima jo sustaldyti? Nematydamas kelio, šoferis nesugebėtų jo vairuoti ir su visais keleiviais atsidurtų griovyje.

Šių dienų žmogus, užgesinęs savo protė dieviškiosios tiesos žibintus, nemažo vienas kito, nemato vienas antro teisių, neatskiria, kas jam, o kas artimui priklauso. Todėl nenustabu, kad savo gyvenime užvažiuoja ant kitų, mindžioja kitų teises. Šitoks elgesys išaukia niekam nenaudingas tarpusavines kovas, tuščiai eikvojančias žmonių kūrybinį pajėgumą. Taip pat ir atskiros partijos bei valstybės važiuoja ant viena kitos, nes jų važinėjimas trūksta projektorinės šviesos, nušviečiančios kelią ir parodančios, kur prasideda kitų teritorija.

Tik tada visuomeninio ir tarpvalstybinio gyvenimo arenoje nebūs mindžiojamosi, kai ten akaidriai švies dieviškiosios tiesos žibintai ir kai tų vežimų vadovai save ir kitus matys tikroje šviesoje.

MINTYS

● Nuo Adomo laikų žmogus bando pasislėpti nuo Dievo, bet nesiseka. Galima pasislėpti nuo ribotos būtybės, bet ne nuo Berlio. Todėl ir savižudis nepabėga nuo Dievo: kaip nuo šakos atitūkęs vaisius, jis nukrinta į Jo rankas.

● "Kur aš eisiu tolyn nuo tavo dvasios? Ir kur bėgsiu nuo tavo veido?" (Psalmė 138,7).

● Dar niekas nėrodė, kad Dievo nėra. Tačiau yra daug nesugriaujamų įrodymų, kad Dievas yra. Bedievybė nėra įrodymas: ji yra tik noras, kad nebūtų Dievo ir Jo nepatogų įsakymų. Kantas, paneigęs priežastingumo dėsnį, kuriuo remiasi mokslas, negalėjo griežtai įrodyti nė Dievo buvimo, nė Jo nebuvimo. Tačiau jis teigė, kad pat žmogus prigimtis ir jo praktiškasis gyvenimas be Dievo yra neįmanomas. Jei Dievo nebūtų, reiktų Jį "pasidaryti".

● "Neįsimintingasis sako savo širdyje: 'Nėra Dievo'" (Psalmė 13,1).

Kaip pavyko Berisse Misijos?

Tėvų marijonų rūpesčių pirmu kartu Berisso istorijoj įvyko tenai gyvenantiems lietuviams dviejų savaitių šv. misijos. Jas pravedė pakviestas iš Montevideo misijonierius Tėvas Jėzuitas Jonas Bružikas. Pravedęs Rosario lietuviams dviejų savaitių misijas, o Cordoboj, kaip mažesnė kolonijoj, vienos savaitės, — atvyko į Berissą būkštadamas, kad tik misijų nesutrukdytų vasaros karščiai, kurie kaip tik apie šį laiką prasideda. Bet Berissui Dievas pataikė tikrai gražų ir tinkamą orą.

Moteryų misijų savaitė nuo lapkričio 25 iki gruodžio 2 itin buvo vėsi ir patogi. Gal dėlto ir tiek daug moterų bei mergaičių dalyvavo misijose. Bet ir vyrų savaitė, išskyrus 2 paskutini dieni, kurios buvo labai karštos, irgi buvo gana patogi ir davė visiems progos, kas tik norėjo, naudotis misijomis.

PASAKOJA PATS MISIJONIERIUS

Užklaustas pats misijonierius štai ką papasakojo "LAIKO" redaktorius:

—Atvykęs iš Cordobos puoliausi visomis jėgomis, nors palšes, bet pasitikėdamas Dievu, į Berisso misijas. Tik bijojau didelių karščių, nes Cordobiečiai prigąsdino, esą tuo laiku kaip tik pasitaiko Argentinoj karščiai ir tuomet žmonės, išvarginti darbu, nebenori daugiau niekur eiti, aciu Dievi, įvyko kitaip. Oras buvo vėsokas ir misijoms patogus.

—Gavęs "LAIKO" skaitytojų adresus, taip pat "Nemuno" ir "Mindaugo" draugijų narių sąrašus, pirmiausia pasisiekiau visiems pakvietimus į misijas, o paskui ir pats pradėjau lankyti šeimas. Lankymas tęsėsi per visą laiką net ir po misijų. Atlankiau beveik visas šeimas, kitas ir po 2—3 kartus.

IR KOKS ĮSPŪDIS?

—Bendrai turin pripažinti, kad Berisso lietuviai man padarė labai gražaus įspūdio. Lietuviškas svetingumas, vaišingumas, dosnumas ir malonus priėmimas puošia kiekvieno lietuvių širdį. Tų gerų pusių lietuvių nepamatė ir atvažiuavę svetur. Kokių pažirų žmogus bebūtų jis sutinka kunigą malonia šypsena, vedasi į skoningai paruoštą kambarį ir vaišina kuo galėdamas, maloniai draugiškai pasikalbėdamas.

—Lietuvių nameliai tokie gražūs, jaukūs ir gėlėse bei žalumynuose paskendę. Bet kiek vargo, kaip pasipasačioja, turėję, ligi pasistatė namelį. Pakviesti į misijas, prielankiai atsiliepia ir pasižada ateiti. Bedievis visam Berisse ne-

radau nė vieno, nors tikybos praktikoje dauguma apsilėdę, nes, kaip teisingai prisipažįsta, nemokėję pradžioj vietinės kalbos ir neturėję kunigo, o jau nebuvus metus, antrus —, paskui atrodo, kad taip ir reikia.

MOTERŲ SAVAITĖ

—Lietuvės motinėls ir jų dukrelės pradėjo lapkričio 25 savo savaitę. Pirmą vakarą nekaip pasirodė, buvo mažoka, bet antrąjį, trečiąjį ir toliau — ne tik padvigubino skaičių, bet patrigubino ir paketurgubino. Pradžioj misijų dar galėjau, metęs akį, nuo sakyklos suskaičiuoti, bet paskiau pražudžiau ir skaičių.

—Daugelis moterų atliko šv. išpažintį ir kasdien pradėjo eiti prie šv. Komunijos. Visos nepriėjo išpažinties, nes įvairios gyvenimo kliūtys sulaukė nuo sakramentų, o kurioms nors ir nebuvo kliūčių, bet tiek metų neturėjusios progos prieti išpažinties, pagaliau apsilėdo. Nugirdau labai tipišką apsilėdimo pavyzdį. Sako, viena labai pamaldė moterėlė kai tik atvyko į Argentiną, kiekvieną dieną ištais valandas išsėdėdavo kambarėly prie atsivežtos maldaknygės ir nuolat verkėdavo, kad nėra lietuvių kunigo ir negalinti prieti išpažinties. O dabar, sako, toji pati moterėlė apsigyvenusi netoli lietuviškos bažnyčios Avellanedoj jau keletas metų kai nė vieno karto neatėjo į bažnyčią. Panašus atsitikimas ne vienintelis. Užklausti, dėlko nesilanko, prisipažįsta, kad apsilėdo.

VYRŲ SAVAITĖ

—Vyrų pirmą vakarą pralenkė savo skaičiumi moteris. Bet vėliau tik nežymiai didėjo, ne taip kaip moterys — staiga. Bet paskutinius vakarus tiek atsilankė, kad buvo sunku suskaičiuoti, ypač šeštadienio vakare prisigrūdo "be skaičiaus", nors oras buvo nežmoniški tvankus. Visus vakarus negalėjo vyrų atsilankyti, nes lyg tyčia vyrų savaitę prasidėjo smarkūs darbai. Vieni dirbo dienomis, kiti naktimis ir dėlto suskaldė misijų lankytojus, tuo tarpu moterų savaitėje maža kas dirbo. Bet vis vien kai kurie vyrų nežiūrėjo nuovargio: jie atsilankė ir vakaro pamokslus, ateidami tiesiog iš fabriko darbiniais drabužiais ir nevalgę. Tokie tai suprato kas yra misijos, tik galia, kad nevisi buvo tokiu uolumu užsidegę. Priešingai, kiti nors nedirbo, bet "neturėjo laiko" ir nesiteikė atsilankyti nė į vieną pa-

mokslą, nors 2 — 3 kartus kai kuriuos kviečiau.

SUSITVARKĖ MOTERYSTĖS

—Atvykę į šį kraštą ir neturėdami lietuvių kunigo, be to dar nemokėdami kalbos, kai kurie susituokė tik civiliai ir vis laukė progos, kadagi pagaliau galės stoti prie Dievo altoriaus. Išgirde, kad šiais šventaisiais Metais yra didelės privilegijos ir palengvinimai sueiti į bažnytines jungtuves, daugelis tai padarė, patys paprašydami, o kitus reikėjo paraginti bei padraštinti, atsilankant į namus. Tokiu būdu apie 10 moterysčių susitvarkė. Viena kita pora dar liko, Gaila, nes buvo ir tokių, kurie ir raginami nesitvarkė, nes, girdi, jų moterystės tvarkoj, kadangi turi valstybės popierius. Ir paaiškinus, kad krikščioniai nepakanka civilių jungtvių, visvien jie pasiliko prie savo.

PASKUTINĖ MISIJŲ DIENA

—Užvis daugiausiai susirinko į misijas paskutinę dieną. 10 val. per sumą visi bažnyčios suolai ligi pat durų buvo pripildyti vienais lietuviams. Tirpo iš džiaugsmo širdys, žiūrint, kaip tėvai ir vaikai, pasipuošę gėlėmis, artinosi prie Dievo Stalo. Visų veidai žėrėjo atgamtiniu susijaudinimu. Po šv. Mišių tam tikromis apeigomis buvo atnaujintos moterystės ir vaikų meilė tėvams. Daugelis sluostėsi ašaras. Po to visi prie bažnyčios durų nusifotografavo, nes norėjo padaryti pirmųjų Berisso misijų atminimą.

—Vyrų užbaigė savo misijas gruodžio 9 d. 3 val. po pietų. Nepaisant karšto oro, netikėtai daug prisirinko vyrų ir, kiekvienas laikydamas uždegtą žvakę rankoje, atnaujino šv. Krikšto įžadus, prisimindami Lietuvos krikšto 700 metų sukaktį ir pasižadėdami išsilaukyti savo šv. tikėjime iki mirties.

—Užbaigus misijas, buvo suruošta išleistuvių arbatėlė į kurią susirinko art. 150 žmonių. Čia buvo pasakytos apsilėdimo kalbos ir papasakota apie bolševikų kalėjime išgyventus vargus.

—Dar pirmadienio rytą 7 val. prisirinko pusė bažnyčios žmonių pasimelsti už mirusius čia ir Lietuvoje savo tautiečius ir vėl beveik visi priėmė už mirusius šv. Komuniją. Vienu žodžiu misijos Berisse buvo labai gražios ir įspūdingos, o vietinis argentinų parapijos klebonas Florencio Chocarro atsiseikindamas su vyrais bažnyčioje ir sakydamas prie arbatėlės prakalbėję ragino, kad nors po poros metų vėl įvyktų panašios misijos. Tuomet dar geriau išsijudintų žmonės. Tą patį pageidavimą pareiškė savo prakalboj p. V. Stundžia ir p. A. Miselis. O aš prie visų anų pageidavimų noriu

BERISSO LIETUVIAI

BERISSO SAVANORIAI LIET. RADIO VALANDELEI REMTI

Po \$ 50: J. Stačkūnas, S. Mikelaitytė. Po \$ 20: S. Oksas, A. Šestakauskas, J. Kulakauskas (ir \$ 5 kas mėnuo), V. Ra dzevičius, K. Marcinkevičius. \$ 15: E. Virbickas. Po \$ 10: B. Skaržauskas (mėn. \$ 2), T. Slapšys (mėn. \$ 3), J. Tamaliūnas (ir \$ 2 mėn.), A. Einoraitė, M. Žagrakalis, J. Šlapavičius, T. Albauskas, V. Launikonis, L. Račiūnas, J. Trubila, J. Vitas, V. Beniašis, A. Tumasonis, E. Kučinskaitė, J. Grižas, A. Launikonis, S. Glemža, A. Jaškūnas. \$ 6: K. Leipus. Po \$ 5: T. Baubinas, J. Sesūnas, A. Petronis, T. Babaišis, L. Ivaškevičius, S. Valinkevičius, J. Bukauskas, V. Maceikis, V. Kvedaras, P. Dulkė, B. Valuntas, P. Ivaškevičius, T. Marcinkevičius, J. Dailida, J. Gaidelis M. Tamoliūnas. Po \$ 3: P. Strolia, J. Šimaliūnas, B. Gaurilienė, J. Vilieniškis. Po \$ 2: K. Pilka (ir \$ 3 mėn.), P. Mekšūnas, F. Griška. \$ 1.50: A. Vaškevičius.

Visiems aukojusiems ir veikliesiems Liet. Radio Valandėlės atstovams J. Stockūniui ir M. Tamoliūniui širdingai dėkoja.

Liet. Radio Valandėlės "Lietuvos Aidai" Vadovybė.

PADEKA

Lietuvių Katalikų Savišalpos ir Kultūros Dr. ja "Mindaugas" nuosirdžiai dėkoja visiems darbu ir dalyvavimu prisidėjusiems prie choro vienyčių sukuriamoms minėjimo, įvykusio š. m. lapkričio 24 d. Lietuvių "Nemuno" Dr. jos salėje. Ypatiną padėką reiškiam draugijos pirm. K. Paliukui už tartą žodį, atidarant programą, choro pirm. J. Leiputei už kalbą choro vardu, A. Miseliui už sveikinimus žodžiu ir šv. Cecilijos choro vedėjui V. Rymavičiui už sveikinimus raštu, taip pat dėkojame visiems veikalų "Sekminių vainikas" vaidinto-

prijungti savo troškimą, kad jeigu kada vėl įvyks misijos, kad nebūtų misijų metu ruošiami piknikai ar kitoki parengimai, nes misijos yra didžiausias kolonijos įvykis ir visus saisto, ypač gi tikėjime atšalusius ir atpuolusius. Dėlto geriau visus parengimus nukelti į kitą sekmadienį.

—Mano paskutinis linkėjimas Berisso lietuviams yra šis: Darbuokimės visi sutartinai ir bendromis jėgomis, nes vienybėje galybė! — baigė savo įdomų pasakojimą gerb. Tėvas misijonierius Jonas Bružikas.

jams: režisorjui A. Miseliui, vaidintojams J. Stačkūnienei, L. Klimaitei, J. Semėnaitei, J. Mažuikaitei, J. Leiputei, J. Launikonytei, A. Ražanskui, V. Stundžiai (sūniui), P. Glemžai, T. Slapšui, R. Mikelaičiui ir K. Kukuriui, baletistai, pašokusiai du šokius, E. Deveikytei, choro vadovui Alf. Petraičiui ir visam chorui, gražiai išpildžiusiam lietuvių liudies dainų koncertą. Visiems paminėtiems ir nepaminėtiems tariame lietuvišką aciu.

"Mindaugo" Dr. jos Valdyba.

BUENOS AIRES — AVELLANEDA

● Verutė Sejonaitė sukūrė šeimos židinį su Alfonsu Duku š. m. lapkričio 24 d. Vestuvėse tėvų namuose, Temperley, dalyvavo abiejų jaunavedžių tėvai dėdės Stasys Sejonas ir Henrikas Aganuskas, daug giminių ir svečių.

● Nilda Nelida Adamėnaitė, Teklės ir Stepono Adamėnų dukra, buvo pakrikštyta Liet. Aušros Vartų bažnyčioje lapkričio 25 d. Sakramentą suteikė kun. K. Cerniauskas. Krikšto tėvais buvo Amelija Šlikaitė ir Edas Petrauskas. Krikštyną vaišėse tėvų namuose dalyvavo pp. J. Remeikis su šeima, Jurgis Remeikis, Pranas Grigonis su šeima, Vl. Purlis su šeima, Myk Šlikas, Reim. Štepašys, Jul. Petrauskas su šeima, St. Jackevičius su šeima, Pr. Streleikis su šeima ir kt. Malonius šeiminkus atlinkamoms kalboms sveikinimo kun. K. Cerniauskas ir St. Jackevičius.

● Zigmantas Urbanavičius, antrasis Dr. Basanavočiaus Liet. Centro sekretorius, sukūrė šeimos židinį su p-le Apolonija L. Bruno.

● Izidorius Grigaitis, baigęs teologijos mokslus, gruodžio 30 d. gauna kunigo šventimus, sausio 1 d. San Ambrosio kolegijoje, Turdera, laikys iškilmingas primicijas 10.30 val. Diakonas I. Grigaitis, prieš ketverius metus atvykęs iš Europos, teologijos mokslus baigė Brazilijoje kaip vienuolis paliotinas, Buenos Aires centre nuo seno gyvena jo brolis Vincas Grigaitis su šeima, "LAIKO" garbės leidėjai.

Mylimo tėvelio a. a. JONO DIČIAUS netekusiam inž. ANATOLIUI DIČIUI ir šeimai giliausią užuojautą reiškia.

Malėjų šeima

VYŲ RYTEIVIS

Bembės Vėplos kelias į didžiąją misiją

Tėvai savo sūnelį lepio, o krikšto tėvai auklėjo. Nebuvo sekmadienio, kad Teklė, grįždama iš bažnyčios, neaplankytų Vėplų. Žiūrėk, prisikrovusi rankinuką visokių saldybių ir ritasi kaip kurpka per lauką Vėplų link. Čiuplys, besivaikydamas Teklę, taip pat kas sekmadienį užskudavo pas Vėplus. Ateidavo visuomet netuščias. Žiūrėk, ištrauks iš kišenės pilvotą pyraginį vokituką ir su Bembė pašokdinę, pavartalioję beigi gerokai pakankinę, užbaigėdavo pelio dūrių į pilvą. Po to nupjūdavo galvą, išbadydavo akis. Po tų švelnių įžangų ir operacijų Bembė vokituką suvalgydavo, o Čiuplys šias apeigas ir apvaikščiojimus baigėdavo pamokslu:

—Matai, Bembelė, vieną buožę paskerdėme, bus liaudžiai lengviau! Pasaulį tik tada atsiras tvarka ir užviešpataus rojus, kai mes juos visus išskersime.

Bembe šis buožių ir storakakių skerdimas buvo viena gražiausių pramogų. Kiekvienas Čiuplio apsilankymas pasibaigėdavo vienokiu ar kitokiu liaudies priešų, buržujų bei kunigų iškoneikimu ir naikinimu.

Atėjo laikas į mokyklą. Tėvai labai norėjo, kad jų sūnelis sau galva duoną užsidirbtų, ne rankomis. Bet Bembė nuo pat pradžios mokyklos bijojo, kaip kipšas kryžiaus. Jis nebuvo pratęs varžomas. Todėl jam geriausiai sekėsi pertraukti metu. Pamatęs kur gražiau apsirėngusį vaiką ar mergaitę, tuoj tepdavo juodu ar raudonu rašalu. Buožiukams Bembė nesigailėdavo plytelių pakaušiams lyginti. Kai mokytojai baigė bandyti visas sudrausminimo priemones, liko tik paskutinė: nutarta Bembę pašalinti iš mokyklos.

Bembė apie išsikvotą laisvę tėvams

neprasitarė nė žodžio. Mokyklą jis "lankė" ir toliau, bet šiuo kartu jau tėvo daržinėje. Kiekvieną rytą tėvų išglotomas, ištapnojamas išsina Bembė peludėn. Plenda į pelus ir guli, kaip meška. Vėliau atsikelia, sukurta pasiimtus pietus ir vėl nugula pokaičio. Vieną rytą, nuoboduliu prablaškėję, Bembė nusavino tėvo pypkę. Peluose užsirūkęs, bandė visokių rūkymo meną, leisdamas dūmus per akis, per nosį ir dar kitaip. Staiga nuo dūmų Bembei pasidarė pasaulis žalias. Jis apsvaigo ir užmigo nekaltu miegu. Pypkė išdrubo iš dantų į pelus. Pelai užsirūseno, ir jų paviršiumi atsirado ugninis kipšiuokas, kuris pasistaipydamas, pasiokinėdamas nubėgo pelais aukštyn į šiaudinį daržinės stogą. Pamatę gaisrą, kaimynai susibėgo Vėplų gesinti. Liepsnų liežuviams žaidžiant ant daržinės stogo, Bembė kaip kulka išnėrė iš pelų ir rūkstančiomis kelnėmis dūmė tiesiai į kūrą atsivėsinti. Tėvas tuojau suprato sūnelio šunybes ir pasigavęs uždarė pirtę. Nelaikas čiupinėtis, kai daržinė dega. Sklaistant rūkstančius pelus, buvo rasta ir pypkė ir peludės studento apdegusios knygos.

Kai daržinės vietoje beliko keletas smilkstančių nuodėgulių ir kaimynai išsiskirstė kas sau, Vėpla pasirinko kur mioklesnė ryškėte ir nuėjo į pirtį sūneliui kelio parodyti. Kaip koks kunigas per pamokslą, tėvas ramiai, bet įtikinamai paskelbė Bembei savo sprendimą: tiek kirčių į užpakalinę pagalvę, kiek mokslo dienų peludėje, o už pypkės nusavinimą — penkių, už nemokėjimą su ja apsieiti — kitus penkių.

Bembė nesiteisino ir nesiprašė atleidžiamas. Tėvas, nieko nelaukęs, pradėjo. Suskaitė kelius kirčius ir sustojė: kaip kalnas užgulė graudulys jojo širdį ir jė-

gų netekusios rankos išmetė ryškę. Norėjo jau apskabinti savo viengimį ir išbučiuoti, bet šis tik dėbtelejo iš pycchio krauju pasrūvusiomis akimis ir, pasigavęs Čiuplio žodyno, suliuvo:

—Šalin nuo manęs, prakeiktas inkvizitoriau! Gana mane persekiojai ir išnaudojai! Dar tu mane paminėsi: ateis atsiskaitymo diena!

Tai taręs, Bembė išnėrė pro tėvą iš pirties ir jau daugiau nebegrįžė. Vargšo Vėplos jausmai ir mintys visai susimaišė. Be žado jis grįžo į trobą, netekęs savo senatvės rūpintojėlio, kuris jau buvo susiradęs kitą globėją garbingoje Čiuplio asmenybėje.

Čiuplys džiaugėsi pigiai įsigytu sūnumi, o Bembė — naujuoju globėju. Čiuplys, nieko negaišdamas, tuojau ėmėsi nuoseklaus Bembės perauklėjimo. Pirmiausiai jis išvaikė iš Bembės galvos paskutinius religinius "prietrus" ir liaudies opumą. Dorines pažiūras išvertė visai į išvirkščią pusę. Tik po to prasidėjo politinis apšvietimas. Bembės maudėnė įkalė mintį, kad visa, ką tik jo akys mato, yra gryniausia liaudies nuosavybė. O kadangi jie save laikė šimtaprocentiniais liudininkais, tai daugiausiai viskas jiems ir priklausė. Taigi turėtai būti kuo greičiausiai nuo buožių atimti ir atiduoti liaudžiai, t. y. Čiupliui ir jo augintiniui Bembei.

Taip gražiai paaiškėjus tikriesiems visuomenės turtų savininkams, prasidėjo visokio turto nusavinimo praktiškos pamokos. Įžangą sudarė pusbuožės Vėplos arkliaus uodegų nupjaustymas. Bembei tai buvo vieni juokai, nes arkliai jį dar pažino ir tebebergė. Toliau sekė Teklės vištos. Čia reikalas buvo kiek painesnis, nes višta labai nerimtas sut-

vėrimas: aikčiojo, kvaksėjo, kol maišan atsidūrė.

Matydamas, kad komunizmo vykdymas Bembei jau pusėtinau sekasi, Čiuplys nusprendė, kad jo augintinis jau buvo pakankamai pribrendęs didesniems žygiams. Jis pradėjo imti jį kartu su savim visur, kur tik reikėjo didelio pasišventimo ir pasiaukojimo, kovojant dėl liaudies ir proletariato gerbuvio. Bembei bendradarbiaujant, Čiuplys netrukus apvalė viso savo paraikomo buožės nuo liaudžiai priklausomo turto. Gerokai praturtėjęs, nutarė daugiau nebeužsiimti vištomis, uodegomis ir veršais. Liaudis iš kovotojų reikalauja didesnių darbų. Pasitarę, Čiuplys su Bembe sudarė pavydėtina penkmečio planą. Pirmiausia nutarė nusavinti liaudies labui malūnininko Rimgailos neteisėtai iš liaudies suplėštus turtus.

Vieną tamsią sekmadienio naktį, kai vėjas pasispardydamas užė per kiemus, kibirais pylė lietus ir dangus maišėsi su žeme, Čiuplys su Bembe prislinko prie Rimgailos durų ir švelniai pasibeldė.

—Kas čia? — paklausė Rimgaila.

—Brangusis Rimgailėli, — verkėleno Čiuplys už durų: — Čia Stonis iš Ruoplių. Keliauju iš Karlenos, bet ties pat vartais nulūžo ašis, kur aš dabar vargas dėsniuosi šitokiam ore...

Rimgailai pagailo žmogaus. Atrakinęs durų skląstį, atsargiai praverė duris. Lemps šviesoje Bembė pamatė pilvotą Rimgailos stuomonį ir prisiminęs pyraginius vokitukus, šaltai paleido šūvį į malūnininko krūtinę. Žmogus susmuko vietoje, o liaudies herojai, geriausieji iš geriausių, greitai suėjo vidun ir sulikvidavo Rimgailienę su dukrele. Nusavinę rastos pinigų ir kitus vertingus daiktus, draugai grįžo namo.

Laimėję pergalingą kovą, abu sau sumigo. Čiuplys mato sapną. Rodosi jam, kad beęsų su Bembe pačioj Maskvoj, atsisėdęs šalia tėvo ir mokytojo genialaus

Stalino. Stalinas atsuko į Čiuplį, ir jo ūsas atsirėmė jam į petį. Bet tas ūsas toks sunkus, kad Čiuplį net šaltas prakaitas išpylė. O čia dar kaip tik atsirado maršalas Vorosilovas ir prispaudė savo kietas kaip geležis lūpas prie jo kaktos. Vorosilovo bučkis buvo toks baisus, kad Čiuplys krūptelėjo ir pabudo. Pabu do ir sustingo, kaip dvėsdamas arkllys, iš baimės. Prieš jį stovė policininkas, irėmęs į jo kaktą pistoletu vamzdį.

Kruvinasis smetonininkų teismas nuteisė abu tikruosius liaudies sūnus, taip ištikimai kovojusius už liaudies teises, kalėti iki garbingojo amžiaus galo.

Bet laikas bėgo ir gyvenimas virė. Karas sėjo vargus, ašaras ir mirtį. Pasinaudodami visuotiniu pasaulio suirimu, kraugerij smetonininkų išnaudojamą mūsų tėvynę išvadavo maskolų ir aziatų liaudies sūnus. Sudoroję savo kraštų buožes, jie nebeturėjo iš ko daugiau gyventi, ir turėjo pasijieškoti naujų buržujų. Tuojau jie išleido liaudies kankinius iš visu kalėjimų. Jų tarpe, kaip geriausieji iš geriausių, išėjo ir Smetonos kruvinajo režimo aukos — Čiuplys su Bembe Vėplaičiu. Ant abiejų didžiųjų liaudies kovotojų buvo uždėti raudonų gėlių vainikai. Po to jie buvo apvilkti raudonais marškiniais ir vienbalsiai išrinkti į liaudies seimą bei aukščiausiąją tarybą liaudies sūnų deputatais.

Sudarydamas savo apylinkės sąrašus ištrentinų liaudies priešų į plačiosios tėvynės baltąjį Sibirą, Bembė Vėplaitis pirmiausiai įtraukė pagarsėjusius liaudies siurbėles Telesforą ir Rožę Vėplus. Už tokią nepajudinamą ištikimybę partijai ir gryną atsidavimą liaudies gerovei, Bembė pirmasis buvo apdovanotas raudonąja žvaigžde ir paskirtas komjaunuolių politruku.

Dar į šiandien Čiuplys su Bembe Vėplaičiu tebėra nepakeičiami komunistinės mėsos ir kaulų malamosios mašinos dantračiai, kurie nedyla ir nerūdija, nes yra tepami gyvu savo tautos krauju.

BUENOS AIRES - AVELLANEDA

DAINOS ANSAMBLIS DAINAVO PER VALSTYBINIŲ RADIOJŲ

Grudžio 13 d. 18 val. Argentinos Lietuvių Ansamblio DAINA pirmą kartą viešai koncertavo per Argentinos Valstybės Radiofoną. Padainavo Naujajai "Jaunimo dainą" Banaicio "Ankstį rytelį", Šimkaus "O kas sodai", Banaicio "Oi, motinėle", De Rogatis "Canción de Cuna" (lopšinė) ir Pociaus "Palankėj". Choriui dirigavo choro vedėjas Andrius Kuprevičius. Pažymėtina, kad Dainos Ansamblio choras, laimėjęs konkursą, neseniai buvo įtrauktas į naują Valstybės Radiofono repertuarą.

Olga Čekanauskaitė (žiūr. šį psl.)

PAKRIKŠTYTI LIET. AUSROS VARTŲ BAŽNYČIOJ

- **Angela Sofija Tamoliūnaitė**, Antaninos ir Petro Tamoliūnų duktė, iškilmingai pakrikštyta š. m. gruodžio 2 d. Krikšto tėvai: Daniel Sartor ir Agota Rudytė de Sartor.
- **Zuzana Teresė Monkevičiūtė**, Anastazijos ir Mečislavo Monkevičių dukra, pakrikštyta XI. 15, krikšto tėvais esant Ona Bričkaitėi ir Julijui Kazuliu.
- **Berta Darčkūtė**, Sofijos ir Fabijano Darėkų duktė, pakrikštyta XI. 2, krikšto tėvai esant Alfonsui Tamulynei ir Izabelei Tamulynienei.
- **Morta Emilija Kliogaitė**, Albinos ir Jonė Ed. Kliogų duktė, pakrikštyta XI. 25. Krikšto tėvai: Ona ir Vl. Lukaševičiai.
- **Jonytė Genovaitė Macaitytė**, Genės ir Vlado Macaičių duktė, iškilmingai pakrikštyta XI. 3. Krikšto tėvai: Marcelė Paspirgolytė ir Augustinas Varskys.
- **Alfredas Juozas Garbalavičius**, Marijos ir Leono Garbalavičių sūnus, buvo pakrikštytas Lietuvių bažnyčioje š. m. lapkričio 17 d. Krikšto tėvais buvo Jonas J. Linkevičius ir Joana A. Kulikauskaitė.
- **Marija Estera Šalčiūnaitė**, Leontinos ir Antano Šalčiūnų duktė buvo pakrikštyta š. m. lapkričio 17 d. Krikšto tėvai buvo Elena M. S. Žeruolienė ir Julius Daubaras.
- **Bronius Petras Vintiss**, Anelės Letkauskaitės ir Bronislovo Vintiss sūnus, buvo pakrikštytas š. m. lapkričio 24 d. kūmai buvo Viktorija ir Vincas Vainelavičiai.
- **Rikardas Horacijus Janušauskas**, Barbaros ir Jono Janušauskų sūnus, buvo iškilmingai pakrikštytas š. m. gruodžio 1 d. Krikšto tėvais buvo Elvyra Grigutytė ir Juozas Baranauskas.

ŠAUNIOS KRIKŠTOS

Grudžio 8 d. Aušros Vartų parapijos bažnyčioje buvo pakrikštytas "LAIKO" garbės leidėjų pramonininkų pp. Čikštų sūnus Jonas Antanas, o duktė Alda Maria priėmė pirmąją šv. Komuniją. Krikšto tėvais buvo pp. Bruno Eidukonis ir Benita Aukštikalnytė. Iškilmingoje krikštynų vakarienoje gerb. tėvų namuose, prie puikiai krikštamotės tortų ir krikštatinio šampano bei whisky taurių, be pačių šeiminių, matėsi: pp. Emilija Čekanauskienė, inž. J. Čeka-

GRUODŽIO 29 D., ŠEŠTADIENI, LYGIAI 20 VAL.

Lietuvių Salėje, Brasil 835, Avellaneda "LAIKO" bičiuliai ruošia visos lietuvių kolonijos vaikų šiam gražiam kalėdų Eglutė

Jau nupirktos kalėdinės dovanos vaikams ir smarkiai ruošiamas įvairi programa. Visi tautiečiai kviečiami nedelsiant užrašyti savo vaikučius "LAIKO" redakcijoje, kartu įteikiant savo auką papildomoms dovansom pirkti. Prisdėkime visi kuo galėdami, kad mūsų mažiesiems būtų tikrai daug džiaugsmo Kalėdų šventėse.

nauskas su ponia Katalina ir dukrelėmis Olga, Blanka ir sūnum Rubenu, B. Eidukoniai su dukra Cholita, J. Aukštikalniai su šeima, J. Petronis su ponia, K. Gasevičius su ponia, inž. P. Krapovickas su ponia, K. Deveikis - Pipiras su ponia ir dukra Elenute, J. Kučinskai su dukra, K. Kaminskai su sūnum, K. Papinskas su ponia, K. Vanagai su šeima, K. Norkus, A. Morkūnai su dukra Albinute, inž. A. Morkūnas, A. Mušketai su sūnum, P. Čepai su šeima, J. Morkūnai su dukra, P. Čepulėnai su ponia, J. Vinksnėliai su šeima, S. Januliai su sūnum. Aušrai su sūnum Algimantu, B. Mitras su ponia, L. Mušketai su šeima, J. Valeckai su šeima, J. Marcimonai su šeima, Vibrantai su šeima, J. Žibaičiai su šeima, P. Katinas su ponia, K. Katinas, Zilvičiai su ponia, B. Kalkienė, J. Tamošiūnai su dukra, K. Šovinis, Purvinis ir kt. Linksmi dainuodami lietuviškas dainas, svečiai praleido laiką prie šalto alučio ir skirstėsi linkėdami daug laimės Čikštų šeimai.

Svečias.
● **Zymus fabrikantas Kazimieras Deveikis** ir Ponia gruodžio 15 d. savo namuose Avellanedoje surengė šaunų svečių priėmimą su vaisėmis dukrelės Alicijos pirmosios šv. Komunijos ir dukrytės Elvyros gimtadienio proga. Priėmimo dalyvavo daugiau kaip šimtas svečių.

● **Valerijos ir Adolfo Angelaičių** duktė Zuzana Irena buvo pakrikštyta Lietuvių Aušros Vartų parapijos bažnyčioje gruodžio 1 d. Krikštatinė buvo pramonininkas Vladas Burokas, krikštamotė — p. Irena Andriuskaitė. Krikštynų vaišėse tėvų namuose (Wilde) dalyvavo apie 70 kvietinių svečių.

● **Valerija ir Kazimieras Kaminskai**, žinomi Buenos Aires fabrikantai ir "LAIKO" garbės leidėjai, savo namuose gruodžio 15 d. surengė lietuvišką pabūvį su vaisėmis savo sūnaus Artūro pirmosios šv. Komunijos priėmimo proga.

Gerb. pp.: Raudonikiai neseniai atšventė 25 vedybinio gyvenimo metų sukaktį Liet. Aušros šventovėje, Avellanedoje. Vaizdelyje gerb. Raudonikiai su klebonu ir multimilijonieriu Pereyra Iraola šeima liet. parapijos sode. Iš kairės į dešinę: Sr. Antonio Pereyra Iraola, jo duktė, p. Bronė Raudonikienė, p. Raudonikis, Sra. Susana Mitre de Pereyra Iraola, Sra. Sofia Steuber, Sra. Susana de Mitre, kun. J. Jakaitis M.I.C. ir Pereyra Iraola vaikai.

ROSARIO LIETUVIAI

Lietuvos krikšto 700 metų sukaktis.

Lapkričio 25 d., sekmadienį, Rosario buvo graži diena. Lietuviai tą dieną minėjo Lietuvos Karaliaus Mindaugo ir mūsų tautos krikšto sukaktį. Mišias gražiai giedojo specialiai pakviestas garsus Buen Pastor mergaičių choras. Bažnyčioj pilni suolai ir daug stovinčių. Prieš mišias ir po jų lietuviškas giesmes giedojo lietuvių choras. Atitinkama pamokslą pasakė prof. kun. Jonas Duoba, M.I.C. Jau seniai buvo tokios įspūdingos pamaldos. Po pamaldų lietuviai dar pasimeldė prie neseniai pastatyto lietuviško kryžiaus.

Po pietų lietuvių žemėje buvo vaisėsasado. Buvo puiki ir nekaršta diena, tai visų ūpas pakilus. Pradžioje buvo sugiedoti Argentinos ir Lietuvos himnai. Kun. Kaz. Vengras, M.I.C. pasakė trumpais žodžiais tos dienos reikšmę ir daromų iškilnių prasmę. Skanūs pietūs atvirame ore ir dar lietuvių žemėje, todėl po jų lietuviai, padainavo ir pakalbėjo, linksmi skirstėsi į savo namus. R. L. Bendruomenės Valdybos rinkimai.

Grudžio 16, sekmadienį, įvyko paskutinis šiais metais R. Liet. Bendruomenės susirinkimas, kur buvo patiekta pilna metų veiklos apyskaita. Taip pat buvo visos naujos valdybos rinkimai.

R. Rosario lietuvių kolonijoje niekada nebuvo tokio judėjimo kaip praėjusių lapkričio mėnesį. Lapkričio 1—12 d. d.

Nauji "Laiko" remėjai

Jonas Gudauskas \$ 10, Petras Kazlauskas \$ 10, K. Kišonas \$ 10, Jonas Simkevičius \$ 10, prof. Vytautas Staugaitis \$ 10, Benediktas Platakis \$ 5.

Steigiamai "LAIKO" Spauštuvei aukojo: Andrius Baltrušaitis \$ 50, Povilas Mačernis \$ 50, Motiejus Povilaitis \$ 50, Petras Kuraitis \$ 30.

Visiems paskelbtiems "LAIKO" Remėjams nuoširdus lietuviškas ačiū!

● **Radio Valandėlei** aukojo Bernardas X \$ 5.—

● **Pajieško Vinco Birbalo** iš Tauragės aps., Žvingių par., Guorainių km., paskutiniai metais gyv. Bostone, JAV-bėse. Pranešti Pranui Auškalniui per "Laiką".

● **Kazys Kunigonis** su Ponia gruodžio 15 d. savo naujose namuose, Wilde, surengė jaukų priėmimą artimiesiems bičiuliams, atvykusiems pasveikinti jų dukters Marytės gimtadienio proga. Svečių tarpe matėsi inž. Jonas Ramanauskas, Jonas Kriščiūnas su šeima, Vecys Andriuska su šeima, Juozas Neniškis su šeima, Jonas Aukštikalnis su šeima ir daug kitų. Visiems labai patiko skoningai ir moderniškai įrengtas naujas pp. Kunigonių namas.

● **Irena Gudelevičiūtė**, dalyvaujant visai piano muzikos mokyklai, gruodžio 16 d. 11 val. puošnioj Consejo de Mujeres teatro salėj, Buenos Aires centre, su dideliu pasisekimu išpildė keleta rinktinių piano muzikos kūrinių. Jaunajai pianistei linkime daug pasisekimo ir greitai pasirodymo Lietuvių Salėje Avellanedoje.

PASKAITA APIE SPIRITIZMĄ
Tešiant pasaulėžiūrinių pasikaitų ciklą, paskaita apie spiritizmą skaitys prof. Dr. Juozas Mačernis Lietuvių Salėje 1951 m. gruodžio 30 d., sekmadienį, lygiai 17 val. Įėjimas visiems laisvas. Prof. J. Mačernis yra didelis spiritizmo reiškinių žinovas, parašęs keleta veikalų šiuo klausimu.

● **Lidija Mackevičiūtė** ir **Aleksandras Petravičiai** š. m. gruodžio 6 d. laimėję susilaukė sveikos ir gražios pirmosios dukrelės, kuriai duoti Lauros Au-relijos vardai. Linkime laimingai asagiti!

● **Juzė ir Antano Brazaičių** sūnaus Jurgio Pirmosios Komunijos proga š. m. gruodžio 9 d. buvo suvergtos jaukos šeimyniškos vaišės. Vaišėse dalyvavo inž. A. Dičius su šeima, inž. J. Ramanauskas, p. V. Gražulevičienė, p. p. Neniškiai p. p. Kerbeliai ir k. malonių šeiminių draugai.

● **Olga Čekanauskaitė**, žinoma pramonininko ir "LAIKO" garbės leidėjo 12 m. dukrelė, pirmąją mokine baigė šeštąjį ispanų kalbos ir ketvirtąjį anglų kalbos skyrių anglų vedamaj mokykloj "Southern District British School".

A. a. Stepas Jurkšys

dalyvavo gražioje kun. J. Bružiko, S. J. vestose misijoje. Tiek moterys, tiek vyrai gausiai dalyvavo. O dabar Merced bažnyčioje sekmadieniais mišios 10 val. pasidarė tarsi Lietuvių suma.

● Lapkričio 18 d. choras su savo vadovu ir kitais kviestais svečiais minėjo savo Globėjos šv. Cecelijos dieną. Buvo kuklūs, bet lietuviški pietūs.

● Lapkričio 25 d. visi lietuviai, gavę specialius kvietimus, dalyvavo Lietuvos krikšto 700 metų minėjime. Lietuviai pasidarė Rosario kaip gyvasis si-dabras. Tik juda ir juda... Paskutiniu laiku tveriasi dvi dvasinės Brolijos: Gyvasis Rožančius ir Maldos' Apaštalavimas. Todėl nuo dabar kas pirmą mėnesio sekmadienį 4 val. po pietų bus rožančius, lietuviškas pamokslėlis ir palaiminimas.

● **Maža**, bet gyva mūsų kolonija per

URUGVAJAUS LIETUVIAI

Puikiai Pasisekęs Urugvajaus Liet. Katalikų Jaunimo Vakaras

Kai visas kolonijos gyvenimas smarkiau sujudo, negalėjo nuo to atsilikti nė šaunusis Urugvajaus lietuvių katalikų jaunimas. Jėgų yra, geros valios ir norų netrūksta, tad ir pradėjo burtis ir telktis jaunos jėgos į bendrą lietuvišką ir katalikišką darbą. Darbą labai trukdė ilgi streikai ir neramumai, bet jaunimas vis tiek nenusiminė ir dirbo. Nutarė' pirma negu susiorganizuos į vieną stiprią organizaciją surengti didelį propagandinį vakarą. Nutarė ir padarė. Vakarą įvyko šeštadienio vakare lapkričio 24 d. Programoje buvo numatyta vaidinimas ir dainos, o prisidėjo dar ir nenumatyti atskirų solistų. Publikai neteko nuobodžiauti ir ji sekė programą su dideliu susidomėjimu. Katalikiškasis jaunimas visą dieną iš to vakaro nutarė skirti įsigijimui piano, kurio taip labai trūksta mūsų kolonijai ir dėl kurio nebuvimo choristams teko nugaltėti daugybę tikrai didelių sunkumų. Bet jaunimas nebebuvo jaunimas, jei nusigąstų sunkumų. Todėl visi dirbo ir pradžia gerai pasisekė. Tas duoda visiems stiprų pasitikėjimą, kad toliau bus dar geriau, ypatingai, kai jau bus visi susiorganizavę į vieningą, stiprų vienetą.

Atskirus asmenis bus sunku visus suminėti, ypatingai, kad ir vyresnieji mielai prisidėjo pre darbo matydami, kad jaunimas sukruoto ir dirba dėl gražaus tikslo. Taip jaunimas yra dėkingas Urugvajaus Lietuvių Kultūros Draugijai, kuri užleido jiems patalpas su garsintuvu ir atidavė ketvirtą dalį pelno iš bufeto. Labai daug nusipelnė p. Adelė Gabaliauskienė organizavusi, mokinus ir dirigavusi mūsų chorą. Labai gražiai pasirodė jau visiems žinomi, bet seniai bematyti artistai komedijoje "Burtininkė". Gudrios burtininkės rolė labai gerai vaidino ne tik lietuvių tarpe, bet ir urugvajiečių teatruose pasižymėjusi artistė p. Alba Grigaitė. Puikiai savo rolę atliko ir burtininkės vyrą vaidinęs p. Bronius Steponis. Nuo jų neatsiliko nė du "bajorai" — p. Stasys Stendelis ir p. Jonas Vulevas. Šis paskutinis labai prijuokino publiką savo meistrišku šveplavimu. Neblogiau suvaidino savo rolę ir du, "dvaro bernai" — p. Antanas Zupka ir p. Vytautas Dorelis. Publika bendrai sprendė, kad kiekvienas artistas buvo parinktas ir savo vaidmenį atliko be trūkumų. Per trijų veiksmų komedijos pertraukus vykusiai padainavo solo p. Vytautas Dorelis, gražiai paskambino pianu Teresyte Drovnievski ir Vytas Vajauskiukas. Prie choro, vaidinimo ir kitų praktiškų parengimo darbų labai daug prisidėjo p. mokytoja Stanevičienė ir nemažas skaičius kitų darbuotojų, kurių visų net negalime suminėti.

Daugiausia pelno davė vakaro metu surengta loterija. Ypatingą padėką nusipelnė šie patys didieji loterijos aukotojai ir darbininkai: p. Antanas Liu-

džius pristatęs loterijai keturius didelius paveikslus (Lietuvos Vytis ir Zal-girio Mūšis), kuriuos publika labiausiai vertino; p. Ona Satygienė, atvežusi iš laukų puikų tortą, sūrių, pyragaičių ir kitų dalykų, p. Jermalavičienė paaukojusi skanų lietuvišką "kringelį" ir kt., pp. Čiurpus, Žukelis, Stanevičius, Pašukonis, Lazdinas — brangių gerimų, ir daug kitų dosnių remėjų aukojusių gerų ir brangių dalykų loterijai. Daugiausia išpardavė loterijos bilietų: p. P. Vidžiūtė, Cieslinskaitė, Vaštakaitė, Pagaruskaitė, o loterijos traukimą puikiai pravedė p. J. Vaštakas. Visiems suminėtiems ir nesuminėtiems Lietuvių Katalikų Jaunimas taria tikrai nuoširdų lietuvišką — Ačiū!

Aukų rinkimas daiktams ir pinigais dar nesibaigė ir jau turime gražių ir vertingų dalykų sekančiai loterijai, taip kad jau tikrai galėsime be vargo įsigyti gerą pianą ir mokyti bažnytinių ir tautinių muzikos dalykų.

Dosniausieji aukotojai pinigais, kurie jau savo aukas įteikė ir jų pavardes spėjo sužinoti korespondentas, yra šie mūsų tautiečiai bei tautietės: Olimpia Vener ir Juozas Musteikis aukoję po 50 pežų. Ona Borsani, Eduardas Jusys ir Antanas Brazys po 30 p. Paula Jermalavičiūtė de Bocage ir Zupkų šeima po 25 p. Klemensas Vidžius ir Alfonsas Bartašius po 20 pežų. D. G. P. Ministras Grauzinis 15 pežų. Ona Satygienė Adelė Žukelienė, Vilkenė, Tamošiūnas, Stefa Gusčiūnas de Alonso po 10 pežų ir daugybė kitų po penkis ir mažiau pežų. Kitų pavardes sužinoję, paskelbsime vėliau, o jau visiems tikrai nuoširdžiai dėkojame už tokį desnų ir nuoširdų šio gražaus darbo parėmimą.

Taip šis parengimas vėl buvo naujas gražus įrodymas, kad Urugvajaus lietuvių širdyse tebėra gyvas ir stiprus lietuviškas ir katalikiškas jausmas, kurio nepajėgė ir nepajėgs išplėsti jokios gyvenimo audros, vargai ar svetimų idėjų vergai.

Urugvajaus Lietuvių Katalikų Jaunimo korespondentas.

LIETUVIAI TAUTŲ MUGEJE

Kalėdų išvakarėse, gruodžio 21—23 dd, kaip jau buvo pranešta, Urug. Vaukų Globos Draugija rengia Tautų Mūgę kuri bus Prezidento rūmų sode ir kurią globoja pati Prezidentienė.

Lietuvių kioskas, kuriuo rūpinasi p. L. Grauziniene, jau turi gražią dekoraciją, vaizduojančią būdingą Lietuvos vaizdą su kryžiais. Prie kiosko plevėsuos mūsų trispalvė, o tautiškai pasipuošusios lietuvaitės patarnaus svečiams.

Tikimasi gausių lankytojų, nes laikas patogus: mūgė bus atidaroma vakarais nuo 7 val. Įėjimas 1 pežas. Girdėt didelis lietuvių susidomėjimas. K.

trumpą laiką į apyvertą paleido net Penkis Tukstančius pesų su viršum! Pinigai ne vėjams išleisti, bet lietuviškos ir katalikiškos veiklos gaivinimui! Jei rosariečiai visuomet laikysis vienybės, visuomet stovės pirmoj vietoj. Jei kaip iki šiol lietuviai krutės ir nesnaus, tai susilauks gražių vaisių. Valio!

Rosario Lietuvių Ankos Sudėtos a. a. Stepo Jurkšio šeimai.

Nelaimėje likusiai a. a. Stepo Jurkšio šeimai pagelbėti aukojo: po \$ 30: S. Užkuris ir F. Užkuraitis; \$ 25: Sergiūnų šeima; po \$ 20: A. Švarlys, B. Andrejauskas, S. Barisas, F. Palaikis ir J. Guzas; po \$ 10: K. Kalainis, A. Kalainis, P. Rusteika, A. Kasukauskas, P. Samuolis, P. Ulevičius, A. Gukačienė, P. Morkūnas, J. Klioris, P. Čižas, A. Palaikis, A. Užalinskas, J. Latvėnas, S. Užkuris, J. Šimkus, A. Staškevičius, P. Mišauskas, J. Navadunskis, J. Ežerskas,

A. Grinkus, J. Zukas, V. Budriūnas, A. Dincmanas, P. Radkevičius ir C. Balčiūnas; po \$ 5: A. Peslekas, J. Seniūnas, P. Augaitis, P. Jasiliūnas, K. Baniulis, P. Matulaitis, J. Šatūnas, P. Noreika, T. Plepys, A. Valevičius, A. Latvėnas, V. Merkys, A. Černiauskas, B. Bernatonis, L. Teiserskis, K. Kuprinskas, B. Kaušpadas, J. Vajėga, P. Laskauskas, P. Zurauskas, J. Kasčius, M. Lukošienė, P. Žakevičius, V. Žakevičius, J. Bukkevičius, M. Seniūnas, A. Puzonas, A. Eiva, A. Vosylus, P. Lukašiūnas, J. Velža, J. Rukšis, P. Gariolis, J. Vaitekūnis, J. Balčiūnas, J. Urbaitienė, J. Gudelkienė, A. Zurela, K. Jasiūnas, S. Zilskis, J. Miliūnas, P. Rudis, J. Drevinskas ir K. Bagdonas; po \$ 4: P. Miškinienė ir J. Camalskis; po \$ 3: K. Petruškevičius, K. Matulaitis, P. Vasilevičienė, P. Viltutienė ir P. Viltutis; po \$ 2: E. Čižius, E. Šliusas ir S. Olejavičienė.

Kaz. Adna.

Rosario lietuvių misijų vaidai.

LAIKAS

"EL TIEMPO" Semanario Lituanos
Mendoza 2280, Avellaneda, Bs. Aires; T. E. 20-9027

FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 4289
TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 4015

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N° 350417

1951. XII 20

IV METAI

Nr. 57

ANDRIUS BALTRUŠAITIS

Šio kalėdinio "LAIKO" numerio Garbės Leidėjas yra tremtinys Andrius Baltrušaitis.

Gimęs 1907 m. Šalniskės km., Kazlų valšč., Marijampolės aps., aukštesniuosius mokslus ėjo Rygiškių Jono gimnazijoje Marijampolėje. Atlikęs karinę prievolę, ėjo įvairias tarnautojo pareigas Suvalkijoje. 1944 m. drauge su tremtinių mase pasitraukęs į vakarus, pagaliau 1948 m. per Italiją pasiekė šventąją Argentina. Čia tuojau buvo pakviestas į vienintelę Aušros Vartų Lietuvių parapiją Avellanedoje zakristijono ir sodininko pareigų eiti. Ištikimai ir pavyzdinai ėjęs keleta metų šias parei-

gas, laimėjo visų jį pažinusių tautiečių simpatijas ir pagarbą. Šiuo metu tas pačias pareigas eina didžiulėje šv. Liucijos parapijoje Buenos Airese, kur an-

ksčiau vykdavo lietuviškos pamaldos ir kur dar neseniai gyveno ir dirbo vienas lietuvis kumigas. Jo sąžiningumas ir tvarkingumas yra tapęs priežodžiu aplinkinėse parapijose ir daugelis bažnyčių norėtų gauti sau "este sacristan lituanos". Tačiau jo širdis linksta prie savųjų ir savo likusias jėgas jis norėtų pašvesti išimtinai lietuviškai kolonijai.

Dėkodamas už dosnią auką "LAIKAS" linkėtų savo naujam garbės leidėjui dar kartą išvysti savo gimtąjį kraštą ir nuraminti visas širdies kančias savųjų tarpe.

VIESBUČIAI ATOSTOGOMS:

● "LIETUVA" Sav. V. Nalivaika. Dėl informacijų kreiptis: Turismo Agencia, Florida 165 (Galeria Güemes), escritorio 529, p. 5, T. E. 33-9584

● ZEMAITIJA. Islas del Ibicuy. Sav. J. ir A. Burokai. Dėl informacijų kreiptis: Sr. Sanchez Penad agent.: Florida 165 (Galeria Güemes), p. 5, esc. 529, T. E. 33-9584.

● "HOTEL ANITA". Sav. M. Kekutt: Estación Teha, Sierras de Córdoba. Inf. "Laiko" red.

Pamaldos Montevideo lietuviams yra laikomos kiekvieną sekmadienį 10 val. Cerro parapijos bažnyčioje.

Pamaldos Rosario lietuviams kiekvieną sekmadienį Buen Pastor koplyčioje, Laprida ir Virasoro gatvių sankryžoje, 10.15 val. (aukštuma: San Martin 2900).

Lietuvos Pasiuntinybė Urugvajuje: Juan Maria Perez 2820, Montevideo, Telef. 41-55-91.

● OPTIKAS V. RASIŪNAS. Gral. Mariano Acha 876, Morón: penktad. 16-18 val., šešt. 13-17 v. ir sekm. 13-16 v.

● MINKŠTŲ KEDŽIŲ DIRBTUVĖ, sav. Mikėlionis ir Gelbuda: Cosquin 5565, Villa Lugano.

● GROZIO SALONAS "LA RUBIA" sav. ONA KASPARIENE: Soler 3441, Bs. Aires, T. E. 79-2528.

● MOTERŲ GROZIO SALONAS IR KIRPYKLA "HENRY". Įvairiausių madų šukavimas moderniausiomis priemonėmis. 20 metų praktika. Sav. Henrikas Lukasevičius: Leandro N. Alem 818, Banfield.

● ČIUZINIŲ UZUOLAIŲ DIRBTUVĖ - PARDUOTUVĖ. Parduodama bovelna, vilnos, įvairios drobės, valizoms užvalkalai, gulimos kėdės ir turkiškos lovos. Taisomos minkštos kėdės. Sav. Antanas Šalčinaitis: Juan B. Alberdi 933 — Buenos Aires — T. E. 60-2784.

● VLADO MASIOKO SŪRAUS VANDENS MAUDYKLE "KAUNAS". Puikus plaukiojimo baseinas 30x10x2 metrų. Viliojanti aplinka prie pat Buenos Aires: La Salada, prov. Bs. Aires. Vykti traukiniu nuo Uriburu tilto iki est. Igr. Budge arba kolektyvu Nr. 32 nuo Centenera iki pat galo. Lietuvių pas lietuvi!

● DR. J. MACERNIS ieško kambario su virtuve Temperley rajone. Pranešti "Laiko".

● Gerai, greitai ir pigiai taiso radio aparatus inž. J. Mačernis: Isleta 3865, 4 de Junio (taip pat: Mendoza 2280, T. E. 20-9027).

JUOČO ŠNIPO BATŲ DIRBTUVĖ ir Cigarečių Parduotuvė: Cabildo 651, Villa Porvenir. Gaminami nauji ir taisomi seni batai.

"Laiko" Garbės Leidėjai

Sofija ir Samuel D. Accroca, Andrius Ališauskas ir Vladė Ališauskaitė - Marneholcienė, Marija ir Juozas Ališauskai, Jonas Aukštikalnis, ANDRIUS BALTRUŠAITIS, Elzė ir Antanas Barzdžiai, Marija ir Juozas Bendorinai, Motery ir Mergaičių Dr. ja "Birutė", Emilija ir Antanas Braziai (išleidę jau tris "LAIKO" numerius), Bruno Bučys-Bučinskis, Anelė ir Kazimieras Burbai, JLRB, Emilija Čekanauskienė, Katalina ir inž. Jonas Čekanauskai, Kazimieras Čibiras, Vanda Čikštienė, Juozas Dugirdas, Konstancija Deveikienė, Bronius Eidukonis, Adolfina Geigaitė ir Juozas Sulnis, Danutė ir Jurgis Gilvydžiai, Laimutė Šlapelytė Grauziūnienė ir Dr. Kazimieras Grauzinis, Liet. Nepaprastas Pasiuntinys ir Igaliotas Ministras P. Amerikai, Gyvojo Rožančiaus ir Labdaros Dr. ja, Adelė ir Vincas Grigaičiai, kun. Stanislovas Grigaliūnas, Teofilė ir Vitalis Gurevičiai, Valerija ir Kazimieras Kaminskai, Ona Kasparienė, Adolfas Kaušinis, Rozalija Kazeliūnienė, Paulina ir Bronius Leskauskai, Povilas Miliauskas, Karolis Misiūnas, Juozas Musteikis, Andrius Naujokas, Natalija ir Antanas Paršeliai, Ona Pažerienė, inž. Jonas Ramanauskas, Pranas Ramanauskas, Rosario Lietuvių Bendruomenė, Ursulė ir Pijus Sakalauskai, Marija ir Kazimieras Stankūnai, Marija ir Petras Šantarai, Paulina ir Vladas Urbičiai, Augustinas Varšyskas.

tas vėliau, kai bus apmokėtos išlaidų sąskaitos. Po to svečiai dar ilgai linksminosi, šokdami ir dainuodami lietuviškas dainas. Didelis parengimo pasisekimas parodė ir Lugano Apylinkės Valdybos organizacinį sugebėjimą ir patriotinį lietuvių ryžtumą išlaikyti lietuviškąją radijo valandėlę ir neduoti jai mardėti. Tai, žinoma, atitinkamai įpareigoja Liet. radijo Valandėlės vadovybę ir duoda jai naujų jėgų ir drąsos nuolat gerinti savo programą ir toliau eiti užsibrėžtuoju lietuviškos palaikymo keliu.

DĖMESIO, TAUTIEČIAI!

Gruodžio 22 d., šeštadienį, Dr. Bosanovičiaus vardo LIETUVIŲ CENTRAS rengia didelį VAKARĄ Liet. Radio Valandėlei "LIETUVOS AIDAI" naudai. Vakarą įvyks Lietuvių Centro patalpose Tabarė 6950, Villa Lugano. Programoje dalyvauja šv. Cecilijos Choras, vad. komp. V Rimavičiaus, ir daug kitų artistų. Visi kviečiami savo atsilankymu prisidėti prie Liet. Radio Valandėlės palaikymo.

DĖMESIO TAUTIEČIAI!

1951 m. gruodžio 23 d. 15 val. Liet. Salėje, Brasil 835, Avellaneda, įvyksta pirmieji Argentinos Lietuvių Bendruomenės

RINKIMAI

Rinkimai vyks tiesioginiu ir slaptu balsavimu. Bus renkama:

1. Argentinos Lietuvių Bendruomenės TARYBA iš 15 asmenų dvejimms metams.
2. Argentinos Lietuvių Bendruomenės RINKIMŲ IR NESUSIPRATIMAS SPREŠTI KOMISIJA iš 5 narių dvejimms metams.

Išrinktoji Bendruomenės Taryba vėliau savo ruožtu išrinkti Bendruomenės Centro Valdybą bent iš 6 asmenų ir 6 kandidatų (dvejimms metams) ir Centro Kontrolės Komisiją iš 3 asmenų ir 3 kandidatų (taip pat 2 metams).

Balsuoti turi teisę kiekvienas Argentinos Lietuvių Bendruomenės narys ir tik už 15 įtrauktų sąrašą kandidatų, kai renkama Taryba, ir už 5 sąrašą įtrauktus kandidatus, kai renkama Rinkimų ir Nesusipratimams Spręsti Komisija.

Argentinos Lietuvių Bendruomenės narys yra kiekvienas, kas turi nemažiau 18 metų amžių ir raštu yra pareiškęs savo norą priklausyti Argentinos Lietuvių Bendruomenei, užpildydamas specialų blanką (žiniaraštį), gaunamą Bendruomenės centrinėje būstinėje (Mendoza 2280, Avellaneda, T. E. 20-9027) ir visose Apylinkių Valdybose. Įstojimo žiniaraštius bus galima užpildyti ir rinkimų vietoje gruodžio 23 d.

KIEKVIENO TAUTIEČIO PAREIGA DALYVAUTI BENDRUOMENĖS RINKIMUOSE!

ATLIKIME SAVO BENDRUOMENINĘ PAREIGĄ IR NEAPSLIEKIME!

"LAIKAS" STEIGIA SAVO SPAUSTUVĘ

Nuolat brangstant spaudos darbui, "LAIKAS" ryžosi steigti savo nuosavą spaustuvę. Tokias spaustuves užsieniuose turi kiekvienas žymesnis lietuvių laikraštis. Kadangi raidžių rinkimo darbas yra pats brangiausias, todėl ir nutarta pirmiausia išgyti linotipą.

Kreipiamės į savo mielus skaitytojus ir rėmėjus, kviesdami aukoti spaustuvės fondui, nes laikraštis atliekamų pinigų neturi. Vitutinė linotipo kaina yra 100—150 tūkstančių pežų. Tikimės taip pat mūsų bičiulių paramos Šiaurės Amerikoje. Spaustuvės fondui aukojusieji bus skelbiami laikraštyje.

Sukruskime! Savoje spaustuvėje "LAIKAS" išeis dažniau, punktučiau ir bus didesnis! Bendromis pastangomis padėkime pastovų pagrindą savam laikraščiui!

PATRIOTINIS LUGANIEČIŲ PAVYZDYS

Argentinos Lietuvių Bendruomenės Lugano Apylinkės Valdyba lapkričio 25 d. Lietuvių Salėje Avellanedoje suruošė pirmąjį šaunų pasirodymą — Vermutą, kurio pelnas buvo paskirtas Lietuvių Radio Valandėlės "Lietuvos Aidai" naudai. Apie pustrėčio šimto svečių apsidėjo skaniai ir puošniai paruoštus stalus

Jonytė Zuozaitė šoka Lietuvių Salės scenoje š. m. lapkr. 25 d.

ir galėjo pasidžiaugti tikrai puikia pobūvio organizacija. Po atidaromosios Lugano Apylinkės pirmininko p. Antano Rimkevičiaus kalbos į svečius prabilo Arg. Liet. Bendruomenės pirmininkas Ignas Padvaiskis, sveikindamas pirmąjį veikliųjų luginiečių bendruomeninį žygi Sekė prof. D. Gruodžio, "LAIKO" red. Dr. P. Brazio, Temperley Apylinkės pirm. J. Stasiulevičiaus ir P. Sakalauskos kalbos, kurioms susirinkusieji entuziastingai pritarė. Meniškąją pobūvio programą išpildė baletos studijos mokinė Jonytė Zuozaitė, pašokdama "Atsiminimų slėnį" ir "Nokturną" (Princo Kalendario), o Albertas Dominas, dar vos tik 7 metų, gražiai paskambino pianu. Baigiantis programai, Lugano Apylinkės Valdyba "Lietuvos Aidų" Radio Valandėlės reikalų vedėjui p. K. Misiūnui įteikė dalį parengimo pelno (\$730.—) su Vytauto Petronaičio meniškai nupieštu paveikslu ir adresu Liet. Radio Valandėlės vadovybei. Likusis parengimo pelnas (daugiau kaip \$ 1.000.—) bus įteik-

Svarbus Pranešimas

GERB. SKAITYTOJAMS

Kaip jau visiems yra žinoma, esant dideliame popieriaus trūkumui visame pasaulyje, Argentinos valdžia sumažino visiems laikraščiams popieriaus kiekį 50%. Dėl šios priežasties ir dėl nuolatinio popieriaus ir darbo pabrangimo jau visi Argentinos laikraščiai savo kainas pakėlė dvigubai. Todėl ir "LAIKAS" nuo šio momento Argentinoje metams kainuoja \$ 30, pusmečiui \$ 17. Urugvajuje — metams 5 urugv. pežai, kitur — metams 3 doleriai. Atskiro numerio kaina \$ 1.50.

Tikimės, kad gerbiamieji skaitytojai ne iš laikraščio pusės kilusius sunkumus supras ir savo auka bei nedelsiamu prenumeratoros apsimokėjimu ir palaikys savą lietuvišką spaudą. Savaimė suprantama, kad pusiau sumažinus popieriaus kiekį teks sumažinti egzempliorių skaičių ir nutraukti laikraščio siuntinėjimą tiems skaitytojams, kurie nepasiskubins laiku atnaujinti laikraščio prenumeratoros.

LIETUVAITĖ SU PASIZYMĖJIMU BAIGĖ SLAUGIŲ MOKYKLĄ

Vladė Malelaitė gauna diplomą iš Lady Mack rankų

Gruodžio 6 d. Buenos Aires Britų Ligoninės patalpose įvyko reikšmingos iškilmės: 15 jaunuolių baigė trimetę prie Britų Ligoninės veikiančią Slaugijų Mokyklą. Keturiolika iš jų buvo apdovanotos atsižymėjimo ženkais, jų tarpe ir lietuvaite Vladė Malelaitė. Kaip medicinos studentė, ji su savo tėvais, Liet. garbios vaistų bendrovės GERMAPO dalininkais, iš Vokietijos prieš 3 metus atvyko į Argentina. Iš 45 pradėjusių tik 15 baigė šią didelių reikalavimų įstaigą ir, gavusi baigimo diplomą iš Britų ambasadoriaus žmonos Lady Mack rankų, gavo teisę verstis gailastingosios sesers (slaugės) praktika Argentinoje, visoje Britų Imperijoje ir Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Iš lietuvių gražioji diplomų įteikimo ceremonijoj dalyvavo studentės tėvelis, kuris šiuo metu yra vienos iš didžiausių Buenos Aires vaistų bendrovės INCA skyriaus direktorius, mamytė, brolis Romas, elektrotechnikos instituto studentas, broliukai A. ir V. Cibavičiai ir "LAIKO" redaktorius dr. P. Brazys. Po iškilmių svečiams mokyklos patalpose įvyko jaukius vaišes.

VI. Melelaitė jau gavo tarnybos pasiūlymą lietuvių bendrovėje, palaikančioje susisiekimą tarp Buenos Aires ir New York.

● Jurgis Kučinskis su Ponia, buv. Lietuvos konsulas Argentinoje, neseniai grįžo iš Cordobos į Buenos Aires.

LIETUVIŠKA DANTŲ KLINIKA

Consultorio Dental "PAVON"

Sav. N. KRUKAUSKAS
Dirbtiniai dantys — karūnelės — blombavimas — d. traukimas. Dantistai diplomuoti viet. universitete. Priimama: pirm., treč., penkt. 14—20 val. — Susikalbama iv. kalbomis. Avda. Pte. Perón 488 (buv. Pavón), Avellaneda (prieš. Avell. gelež. stotij)